

פיתוח כלכלי של מחוז הצפון וצעדים משלימים לעיר חיפה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ס , בהמשך להחלטת ממשלה מס' 146 מיום 28.6.2015 שעניינה "קידום הסוגיה האסטרטגית 'פיתוח כלכלי-אזורי' כנגזרת מהערכת המצב האסטרטגית כלכלית-חברתית לממשלה" (להלן – החלטה 146), החלטת ממשלה מס' 1849 מיום 11.8.2016 שעניינה "גיבוש תכנית לפיתוח כלכלי של מחוז הצפון וצעדים משלימים לחיפה" (להלן – החלטה 1849) והחלטת ממשלה מס' 1838 מיום 11.08.2016 שעניינה "תכנית השקעה רב שנתית לפיתוח התחבורה הציבורית במטרופולינים", (להלן – החלטה 1838), ולאור החשיבות שממשלת ישראל רואה בפיתוח כלכלי-אסטרטגי של אזור הצפון בתחומי ליבה ופיתוח מנועי צמיחה בהתאם למפורט בהחלטה זו, ובכלל זה מנועי צמיחה בתחומי הפיתוח הכלכלי, ההון האנושי על ידי חינוך והשכלה גבוהה, פיתוח תשתיות תחבורה בהתאם למדיניות משרד התחבורה לתעודף קידום תשתיות תחבורה באזור הצפון, כפי שזו באה לידי ביטוי בתקציב המשרד לשנים 2017-2018, פיתוח שירותים ציבוריים ושירותים חברתיים, לפעול כמפורט בהחלטה זאת ולהפעיל תכנית רב-שנתית לפיתוח מחוז הצפון וצעדים משלימים לעיר חיפה. ההחלטה מציגה השקעה תקציבית חדשה לשנים 2017-2020 ובתשתיות בתחום התחבורה בשנים 2017-2021. גובה ההשקעה הכולל בהחלטה זו יעמוד על כ-15 מיליארד ש"ח ביחס לשנת 2016, ובנוסף תקציב להמשך תכניות קיימות במחוז צפון בסך של כ-2.5 מיליארד ש"ח, והכל כמפורט להלן.

1. כללי

א. החלטה זו מובאת בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 וכל זאת על יסוד השיקולים המפורטים בהחלטה זו.

ב. לעניין החלטה זו:

- 1) "מחוז צפון" – כהגדרתו במשרד הפנים.
- 2) "רשויות בפריפריאליות 1-4" – עיריות, מועצות מקומיות ומועצות אזוריות במחוז הצפון, לרבות אזורי התעשייה הנמצאים בתחומן המוניציפאלי, המסווגות במועד קבלת החלטה זו באשכולות פריפריאליים 1-4 בהתאם למדד הפריפריאליות של הרשויות המקומיות המפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן – הלמ"ס).
- ג. המנהל הכללי של המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל יהיה האחראי על ביצוע מעקב ובקרה על פרקים 6-2. לצורך כך יוקצו מתקציב המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל 2 מיליון ש"ח בשנה, בכל אחת מהשנים 2017-2018, אשר ישמשו לטובת הפעלת מנגנונים וכלים, במתווה שימצא מתאים, ובכפוף לכל דין, לטובת פיקוח, תיאום ובקרה הנדרשים לסנכרון בין פעולות הממשלה לרשויות המקומיות ולגופי השטח.
- ד. אפקטיביות התוכניות שיתוקצבו במסגרת ההחלטה תיבחן ובהתאם לכך תיבחן תכנית המשכית וזאת בתוך מסגרת התקציב המאושרת של הממשלה.

2. פיתוח כלכלי

במטרה להביא לפיתוח כלכלי של מחוז הצפון על ידי עידוד תעסוקה איכותית, העלאת פריון העבודה, עידוד פעילות מחקר ופיתוח, עידוד השקעות ופיתוח התיירות בצפון תתבצע השקעה במחוז צפון לפי הפירוט הבא:

א. משיכת תעשייה עתירת ידע ויצירת מקומות תעסוקה במחוז צפון

(1) לשם עידוד מעבר חברות, בדגש על התעשייה עתירת הידע, למחוז הצפון, להנחות את מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה ומנהל מרכז ההשקעות, בהסכמת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, לבחון את החסמים המקשים כיום על משיכת חברות מהתעשייה עתירת הידע לצפון, בדגש על רשויות מקומיות ואזורי תעשייה במחוז הצפון, המסווגים לאשכולות פריפריאליים 1-4 כהגדרת הלמ"ס, ולגבש את התיקונים הנדרשים להוראת המנכ"ל הקיימת במשרד הכלכלה והתעשייה (הוראת מנכ"ל 4.18 "תכנית סיוע לקליטת עובדים נוספים בעסקים בישראל באזורי עדיפות לאומית בעלות העסקה גבוהה"), והכל בכפוף להסכמת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, לטובת משיכת חברות למחוז הצפון באמצעות סיוע במענקים לחברות שיעמדו בקריטריונים של התכנית. ההוראה לאחר התיקונים תופעל על ידי מרכז ההשקעות בשנים 2017-2018, ולשם כך יקצה משרד הכלכלה והתעשייה 90 מיליון ש"ח מהתקציב המיועד להוראת מנכ"ל 4.18 בהרשאה להתחייב (50 מיליון ש"ח בשנת 2017 ו-40 מיליון ש"ח בשנת 2018).

(2) לשם יצירת מקומות תעסוקה נוספים במחוז הצפון יינתן תיעדוף לעסקים הפועלים במחוז הצפון בשנים 2017-2018, במסגרת הוראת מנכ"ל 4.17 – "תכנית סיוע לקליטת עובדים נוספים בישראל", ובכפוף לעמידה בקריטריונים של התכנית. לשם כך משרד הכלכלה והתעשייה יקצה מתקציבו סך של 60 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2017-2018 (30 מיליון ש"ח כל שנה).

כמו כן, ולשם יצירת מקומות תעסוקה איכותיים בענפים המתאפיינים בשכר הגבוה מהשכר הממוצע במשק, ברשויות מקומיות ואזורי תעשייה במחוז הצפון, המסווגים לאשכולות פריפריאליים 1-4 כהגדרת הלמ"ס, אשר יעסיקו כמות משמעותית של עובדים, להנחות את מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה ומנהל מרכז ההשקעות, בהסכמת אגף התקציבים במשרד האוצר, לבחון את החסמים המצויים בהוראה זו ולגבש תיקונים בהתאם.

(3) לרשום את הודעת שר הכלכלה והתעשייה ושר האוצר, כי בתיקון לחוק עידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 (להלן "חוק עידוד") שנכלל במסגרת חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, שולב מענק מוגדל של עד 30% להשקעות הון אשר יבוצעו במפעלים הנמצאים ברשויות מקומיות ובאזורי תעשייה במחוז הצפון, המסווגים לאשכולות פריפריאליים 1-4 כהגדרת הלמ"ס.

ב. הגדלת פריון העבודה במחוז צפון

לשם העלאת פריון העבודה במחוז הצפון, להטיל על:

(1) מרכז ההשקעות במשרד הכלכלה והתעשייה, בהסכמה עם אגף תקציבים במשרד האוצר, לגבש תכנית להעלאת הפריון בתעשייה המסורתית במחוז הצפון, בשים לב לעבודה המקצועית שהתבצעה בנושא על ידי מרכז ההשקעות. התכנית תופעל בשנים 2017-2018 ותתקצב בסכום כולל של 60 מיליון ש"ח ממקורות משרד הכלכלה והתעשייה מתוך התוספת התקציבית שקיבל המשרד לשנים 2017-2018 (20 מיליון ש"ח בשנת 2017 ו-40 מיליון ש"ח בשנת 2018).

(2) הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה, בהסכמה עם אגף

תקציבים במשרד האוצר, לגבש תכנית להעלאת הפיריון בעסקים קטנים ובינוניים בענף המסחר והשירותים. התכנית תופעל על ידי הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים ותתקצב בסכום כולל של 30 מיליון ש"ח בהרשאה להתחייב בשנת 2017 ממקורות משרד הכלכלה והתעשייה, מתוך התוספת התקציבית שקיבל המשרד לשנים 2017-2018.

ג. קידום תעשייה תחרותית ומתקדמת במחוז צפון

1) עידוד ייצור מתקדם וחדשנות תעשייתית – במטרה לסייע בקידום חדשנות בתעשייה הישראלית ולהבטיח כושר תחרותיות בר-קיימא של התעשייה הישראלית, להנחות את מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה בשיתוף נציגי הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית (להלן – רשות החדשנות), המועצה הלאומית לכלכלה, משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל ואגף תקציבים במשרד האוצר, להקים צוות אשר מטרתו לבחון את הדרכים לסיוע כאמור, באיכות ובנגישות גבוהה, בדגש על תעשייה הפעילה ברשויות מקומיות ואזורי תעשייה במחוז הצפון, המסווגים לאשכולות פריפריאליים 1-4 כהגדרת הלמ"ס, ובמענה ממוקד בקידום התעשייה המסורתית. בראשות הצוות יעמוד מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה וההיבט המדעי בעבודת הצוות יובל על ידי נציג משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל.

מטרת הסיוע כאמור היא לקדם הטמעה של ייצור מתקדם בתעשייה בישראל, בסיוע גוף או גופי ידע ומוקדי קשר בין התעשייה היצרנית לבין מרכזי הידע הרלוונטיים (מכוני מחקר, אקדמיה, חברות עסקיות ועוד) וכן לקדם פיתוח של מיומנויות וכישורים בתעשייה היצרנית. במסגרת זאת תיבחן התועלת וההתאמה שבקיום מכון לייצור מתקדם לקידום מרכזי של מטרות הסיוע האמורות, לצד חלופות אחרות. עם השלמת עבודת הצוות, יפעל משרד הכלכלה והתעשייה להעמדת סיוע באופן שיומלץ על ידי הצוות כאמור. לצורך כך יוקצו סך של 20 מיליון ש"ח, בשנים 2017-2018 בהתאם לפריסה שלהלן: משרד הכלכלה והתעשייה 10 מיליון ש"ח, משרד הכלכלה והתעשייה מתחום הפעולה של רשות החדשנות 5 מיליון ש"ח, משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל 5 מיליון ש"ח.

2) הממשלה רושמת את הודעת רשות החדשנות כי בתוך תקופה של 3 חודשים תבצע רשות החדשנות בחינה של הכלים המתאימים לקידום חברות בעלות ייצור מתקדם שבסיסן במחוז צפון. בחינה כאמור תבוצע בהתאם לתבחינים שיקבעו על ידי רשות החדשנות, בהתאם לחוק לעידוד מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד-1984, סמכויותיה והאמצעים העומדים לרשותה. ככל שתתקבל החלטה על ידי רשות החדשנות ביחס לכלים כאמור יוקצה תקציב ליישום בסך של 40 מיליון ש"ח מתקציב משרד הכלכלה והתעשייה מתחום הפעולה של רשות החדשנות בהרשאה להתחייב בפריסה שווה על פני 2017-2018.

3) להנחות את מינהל סחר חוץ במשרד הכלכלה והתעשייה לפעול לטובת מתן כלי סיוע לעידוד השיווק לחו"ל לחברות ממחוז צפון. לצורך כך יקצה משרד הכלכלה והתעשייה סך של 28 מיליון ש"ח לשנים 2017-2018 (14 מיליון ש"ח בכל שנה).

4) להטיל על מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה בתיאום עם מנכ"ל רשות החדשנות, להקים צוות בין-משרדי בהשתתפות נציג אגף תקציבים באוצר שיפעל להקמת קהילות ידע מקצועיות בתחום מדעי החיים והמזון בדגש על מחוז הצפון ובראייה כלל ארצית. לצורך כך יוקצה תקציב בסך של 5 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2017-2018, 2.5

מיליון ש"ח משרד הכלכלה והתעשייה ו-2.5 מיליון ש"ח מתקציב משרד הכלכלה והתעשייה מתחום הפעולה של רשות החדשנות.

ד. משיכת השקעות ויזמים למחוז הצפון

1) להנחות את מנהל מרכז ההשקעות להביא בפני מינהלת מרכז ההשקעות הצעה לתיקון כללי המינהלה, כך שתתאפשר העדפת אישור תוכניות אשר עומדות בקריטריונים הקבועים ובניקוד הסף, למפעלים הנמצאים ברשויות מקומיות ובאזורי תעשייה באזור פיתוח א' במחוז צפון בשנים 2017-2018.

2) הרשות לשיתוף פעולה תעשייתי וקידום השקעות זרות במשרד הכלכלה והתעשייה תפעל למשיכת משקיעים זרים למחוז הצפון, תוך שיווק האזור כיעד אטרקטיבי להשקעות, איתור חסמי הכניסה ליזמים ומתן המלצות לטיפול בהם.

ה. חיזוק עסקים קטנים ובינוניים במחוז צפון

1) להורות לסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה לפעול לחיזוק העסקים הקטנים והבינוניים במחוז הצפון, בין היתר על ידי הענקת ליווי, מתן ייעוץ והפעלת חממות עסקיות אזוריות. לצורך כך יקצה המשרד תקציב של 44 מיליון ש"ח בפריסה שווה בין השנים 2017-2018.

2) לרשום את הודעת המשרד לשוויון חברתי והסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה בדבר הרחבת התוכנית להטמעת כלים למסחר מקוון בעסקים קטנים ובינוניים במחוז צפון בסך 8 מיליון ש"ח בשנים 2017-2018. לצורך כך יקצה המשרד לשוויון חברתי 4 מיליון ש"ח מתקציבו ומשרד הכלכלה והתעשייה יקצה 4 מיליון ש"ח מתקציבו.

ו. פיתוח אזורי תעשייה במחוז צפון

לטובת פיתוח אזורי תעשייה במחוז צפון וקידום שיתופי פעולה בין הרשויות המקומיות, הוחלט לקדם את הצעדים הבאים:

1) להנחות את מינהל אזורי תעשייה במשרד הכלכלה והתעשייה לפעול לפיתוח ושדרוג אזורי תעשייה קיימים המצויים באזורים הקבועים לפי סעיף 40 לחוק עידוד במחוז הצפון בהתאם לתכנית העבודה של מינהל אזורי תעשייה. לצורך כך יקצה משרד הכלכלה והתעשייה סך כולל של 138 מיליון ש"ח לשנים 2017-2018 (71 מיליון ש"ח בשנת 2017 ו-67 מיליון ש"ח בשנת 2018).

2) להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה, בתיאום עם משרד הפנים, לפעול לשילוב רשויות מקומיות ממחוז הצפון, שאין להן אזורי תעשייה או שיש להן אזורי תעשייה עם יתרת דונמים נמוכה לשיווק, במסגרת מנהלות אזורי תעשייה קיימים. זאת, בין היתר, באמצעות מתן סיוע כספי למטרה זו בלבד, ומתוך מסגרת התקציב המאושרת של מינהל אזורי תעשייה בשנים 2017-2020. סיוע כאמור לא יינתן לאזורי תעשייה אשר קיבלו או מקבלים תקציב למטרה זו, בשלוש השנים שקדמו למועד החלטת ממשלה זו, מתוקף החלטות ממשלה אחרות או כלי סיוע שהופעלו על ידי משרד הכלכלה והתעשייה, והקצאתו הינה בכפוף לקיומה של מסגרת תקציבית מאושרת ייעודית למטרה זו בשנים 2017-2020 ולהכללתו של נושא זה בתוכנית העבודה של מינהל אזורי תעשייה בכל אחת מהשנים כאמור.

ז. מנגנוני תקצוב ובקרה בכלים באחריות משרד הכלכלה והתעשייה

מנגנון ואופן הקצאת הכספים המתוארים בסעיפים א(1), א(2), ב(1), ב(2), ג(3), ג(4), ד(1), ה(1), ה(2) ו-ו(1), יקבעו בהתאם לקריטריונים מקצועיים אשר יסוכמו בין נציגים מטעם אגף התקציבים במשרד האוצר ונציגי משרד הכלכלה והתעשייה. יצוין כי הקצאת התקציבים המפורטים לעיל תבוצע בהתאם לביקושים בפועל. עם תום הרבעון השלישי לשנת התקציב, משרד הכלכלה והתעשייה, בתיאום עם אגף תקציבים יבצע אומדן לתחזית הביצוע לפי החלטה זו. במידה ולא ינוצלו התקציבים במלואם, תעמוד היתרה התקציבית לשימוש משרד הכלכלה והתעשייה בהתאם להוראות מנכ"ל ולנהלי המשרד.

מדידת האפקטיביות של התוכניות האמורות בסעיפים א(1), ב(1) ב(2) ו-ו(1), בפרק זה תבוצע על ידי משרד הכלכלה והתעשייה בשיתוף המועצה הלאומית לכלכלה, במסגרת ההליך שנקבע להערכת אפקטיביות בהתאם להחלטת הממשלה מס' 1466 שעניינה "מיסוד הליך לבחינת האפקטיביות הכלכלית של תכניות באחריות משרד הכלכלה והתעשייה" מיום 22 במאי 2016.

ח. עידוד המחקר והפיתוח במחוז צפון

1) הממשלה רושמת את הודעת רשות החדשנות כי עד לתום הרבעון הראשון של שנת 2017, תבוצע בחינה להקמת חממה ביוטכנולוגית נוספת במחוז הצפון (מהסוג לו מסייעת כיום רשות החדשנות במסגרת מסלול ההטבה המופעל על ידה) לרבות עניין פרסום הליך תחרותי לשם כך תוך מתן תעדוף למיקומה ברשויות בפריפריאליות 1-4 ובחינה של מתן תעדוף למיקום החממה בסמיכות למוקד ידע רלבנטי לתחום פעילות החממה והכל לפי החלטת רשות החדשנות בהתאם לחוק לעידוד, מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד-1984, סמכויותיה והאמצעים העומדים לרשותה. ככל שתתקבל החלטה על ידי רשות החדשנות ביחס לאמור יוקצה תקציב בסך של 27 מיליון ש"ח מתקציב משרד הכלכלה והתעשייה מתחום הפעולה של רשות החדשנות בהרשאה להתחייב בשנים 2017-2018. המקורות להקמת החממה הביוטכנולוגית יעמדו על 10 מיליון ש"ח ו-17 מיליון ש"ח בשנים 2017 ו-2018 בהתאמה מתקציב משרד הכלכלה והתעשייה מתחום הפעולה של רשות החדשנות.

2) לשם פיתוח הקשר בין האקדמיה והתעשייה והרחבת פעילות המחקר והפיתוח המתבצעת במחוז הצפון, להקצות למבחן התמיכה במרכזי מדע וטכנולוגיה "מגה מו"פ אזורי" תקציב בסך 53 מיליון ש"ח, וזאת בפריסה על פני השנים 2017-2018 מתקציב משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל (24 מיליון ש"ח בשנת 2017 ו-29 מיליון ש"ח בשנת 2018), מתוכם 5 מיליון ש"ח בשנת 2017 ו-10 מיליון ש"ח בשנת 2018 הן תוספות ביחס לתקציב שהוקצה בשנת 2016. על מנת למצות את הפוטנציאל של מטרת הפעילות הנתמכת, תקציב זה מותנה בבניית תכנית אסטרטגית לפיתוח על ידי הגופים המבקשים לקבל את התמיכה, כמוקד צמיחה אזורי. התכנית תאושר על ידי משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל ואגף תקציבים במשרד האוצר טרם ההקצאה. במידת הצורך, יתוקן נוהל התמיכה לעניין התכנית האסטרטגית המוזכרת כאמור.

3) להורות למשרד המדע, הטכנולוגיה והחלל להקצות 14 מיליון ש"ח לשנים 2017-2018 מתקציב משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל (7 מיליון ש"ח בשנת 2017, 7 מיליון ש"ח בשנת 2018), למרכזי מחקר ופיתוח אזוריים למעט מרכזי המחקר והפיתוח שמקבלים תמיכה לפי סעיף ח(2) בפרק זה. כמו כן, לרשום את הודעת משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל כי הסכומים האמורים בפסקה זו הם אומדנים בלבד, כפופים לעמידה בתבחינים שוויוניים ובהתאם לכל דין.

(4) לשם פיתוח תעשייה מתקדמת בתחום המזון והתזונה ולצורך הגברת הקשר בין האקדמיה לבין תעשייה בתחום המזון להטיל על משרד הכלכלה והתעשייה ורשות החדשנות, בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר, לגבש צעדים לפיתוח תעשייה מתקדמת בתחום המזון והתזונה, באיכות ובנגישות גבוהה, בדגש על תעשיית מזון הפעילה ברשויות בפריפריאליות 1-4, לרבות באמצעות קיומו של מכון לחקר המזון, תוך תעודף לסמיכות למרכז אקדמי ומכוני מחקר הפועלים בתחום זה.

עם סיום עבודת המטה, יפעל משרד הכלכלה והתעשייה להפעלת כלי סיוע כאמור, בהתאם ללוחות הזמנים שיקבעו. לצורך כך יוקצה תקציב של 15 מיליון ש"ח לשנים 2017-2018 ממקורות משרד הכלכלה והתעשייה.

(5) לרשום את הודעת שר המדע, הטכנולוגיה והחלל על הקצאת תקציב של 1 מיליון ש"ח בשנת 2017 לצורך מימון מחקר בתחום הדייג בכנרת, המחקר יתבצע על ידי המוסד שיזכה בקול הקורא לנושא שפורסם ביום 28.7.2016 לנושא בהתאם לכל דין.

ט. פיתוח התיירות במחוז צפון

(1) להנחות את משרד התיירות להשתתף בתקצוב תשתיות תיירות ציבוריות במחוז צפון בהתאם לנוהל פיתוח תשתיות ציבוריות (צת"פ) של משרד התיירות ובכפוף להגשת בקשות פרטניות מהרשויות המקומיות הזכאיות. לשם כך יקצה משרד התיירות ממקורותיו 50 מיליון ש"ח בהרשאה להתחייב, בפריסה שווה על פני השנים 2017-2018. במידה בכל אחת משנות הפעילות לא יאושרו בקשות בסכום האמור תתאפשר הסטת התקציב של נוצל לטובת חלוקתו לתשתיות ציבוריות אחרות בהתאם לנהלי המשרד.

(2) להנחות את משרד התיירות להקצות תקציבים לצורך השקעה בפרויקטים בתחום המלונאות במחוז צפון, למטרה זו יוקצה 60 מיליון ש"ח משרד התיירות ממקורותיו בהרשאה להתחייב בפריסה שווה על פני השנים 2017-2018. הפרויקטים ייבחנו ויאושרו במינהלת ההשקעות אשר הוקמה מתוקף חוק עידוד ובהתאם לבקשות שיוגשו למינהלת לפי נהלי משרד התיירות (נהלים לעידוד הקמה, הרחבה, הסבה והשבה של בתי מלון). במידה בכל אחת משנות הפעילות לא יאושרו בקשות בגובה הנדרש תתאפשר הסטת התקציב שלא נוצל לטובת חלוקתו לפרויקטים אחרים בתחום המלונאות בהתאם לנהלי המשרד.

(3) להטיל על משרד התיירות לקדם ולעודד את התיירות הנכנסת לאזור צפון הכנרת, בדגש על תחום "המשולש הקדוש" שבין כפר נחום לטבח'יה והאזורים הסמוכים אליו וזאת, בין היתר, על ידי קידום מקומות אכסון חדשים.

להנחות את רשות מקרקעי ישראל להוציא לשיווק, בתוך חצי שנה ממועד קבלת אישור המכון הגיאולוגי, לפחות מגרש אחד מתוך התכנית המאושרת ג/7505, אשר נמצאת על קו המים של הכנרת וסמוכה לאזור "המשולש הקדוש". מגרשים באותה תכנית אשר אינם דורשים את אישור המכון הגיאולוגי ישווקו במהלך השנים 2017-2018. הממשלה רושמת לפנייה את המלצת משרד התיירות, כי לאור החשיבות הלאומית המכרז לא יכלול מחיר מינימום.

להנחות את משרד התיירות לגבש, בהמלצותיו למכרז לשיווק הקרקעות האמורות, תנאים אשר תומכים בעידוד התיירות לאזור. כמו כן, להנחות את המכון הגיאולוגי לישראל לבצע בדיקה של הסקרים אשר בוצעו בתא השטח המיועד לתיירות, ג/7505, ולהמציא חוות דעת בתוך 5 חודשים ממועד קבלת ההחלטה.

4) להטיל על משרד התרבות והספורט ומשרד התיירות להקצות מתקציביהם לעידוד אירועי תרבות וספורט תיירותיים 4 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2017 ו-2018 (סך של 2 מיליון ש"ח כל שנה לכל משרד), האירועים מתקציב זה יקבעו בהסכמה בין משרד התיירות, משרד התרבות והספורט ומשרד האוצר. האחריות על איגום התקציבים והוצאתם תוטל על משרד התרבות והספורט.

י. תשתיות גז טבעי

לרשום את הודעת שר התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים :

1) כי בכוונת המשרד להקצות תקציב של כ-35 מיליון ש"ח על פני השנים 2017-2018 מתוך התוספות התקציביות שקיבל המשרד לתקציב 2017-2018 לצורך מתן תמיכה בחיבור צרכני גז מרוחקים במחוז הצפון. מנגנון ואופן הקצאת הכספים במסגרת התכנית יעשו בהתאם לעמידה בקריטריונים מקצועיים אשר יגובשו בידי נציגים מרשות הגז הטבעי במשרד האנרגיה, ממשד האנרגיה ומאגף התקציבים במשרד האוצר.

2) כי יקצה מתוך מסגרת תקציבו 11 מיליון ש"ח על פני השנים 2017-2018 לצורך מתן מענקים להקמת תחנות תדלוק בגז טבעי דחוס (CNG) במחוז הצפון. התקציב יוקצה כמענקי חלוץ על פי קריטריונים מקצועיים של הקול הקורא שפורסם בתאריך 13.10.2016 בנושא על ידי מינהל הדלק והגז במשרד האנרגיה, הכוללים בין היתר את היקף הפיזור הגיאוגרפי של התחנות ואת איתנותו הפיננסית של המציע. הקצאת הכספים הסופית במסגרת התכנית תיקבע בהתאם לעמידה בקריטריונים אלו.

3) כי יקצה מתוך מסגרת תקציבו 30 מיליון ש"ח על פני השנים 2017-2018 לטובת שדרוג רשת החלוקה של גז טבעי במחוז צפון. התכנית צפויה להביא להגדלת מספר הצרכנים המחוברים לרשת, להרחבת אפשרויות שימוש נוספות בגז הטבעי וכן להגדלת הקיבולת העוברת ברשת. מנגנון ואופן הקצאת הכספים במסגרת התכנית יקבעו בהתאם לקריטריונים מקצועיים אשר יגובשו בידי נציגים מרשות הגז הטבעי במשרד האנרגיה, ממשד האנרגיה ומאגף התקציבים במשרד האוצר. הקצאת הכספים תעשה בהתאם לעמידה בקריטריונים שייקבעו.

יא. תשתיות בתחום הפסולת :

1) להטיל על המשרד להגנת הסביבה להביא להנהלת קרן הניקיון (להלן - "הקרן") בחינה של מנגנוני סיוע ועלויות נדרשות לתכנון והקמת מתקנים למחזור והשבה, מיון וטיפול בפסולת, במחוז צפון, במימון הקרן. התקציב יוקצה לאשכולות הרשויות במחוז הצפון. מנגנון הסיוע והיקפו ייקבע על סמך הצגת תכניות עסקיות פרטניות למתקנים.

2) לרשום את הודעת קרן הניקיון כי תקצה 100 מיליון ש"ח לתקצוב אשכולות הרשויות במחוז הצפון לפי הפריסה הבאה : 15 מיליון ש"ח לאשכול גליל מזרחי, 35 מיליון ש"ח לאשכול יישובי בית הכרם ו-50 מיליון ש"ח לאשכול גליל מערבי, לצורך הקמת מערכי איסוף פסולת יעילים כלכלית ובהתאם לעקרונות התמיכה בקול הקורא מספר 6312/16 שפרסם המשרד בנושא.

3) להטיל על שר החקלאות ופיתוח הכפר, לפעול להקמת מתקן לטיפול בזבל עופות ופסולת צמחית מתאימה אחרת ככל הניתן, בשיטת עיכול אנארובי לייצור חשמל ודשן. המתקן יהווה פתרון קצה אזורי למספר רשויות מקומיות במחוז הצפון, אשר בשטחן נמצאים

נתח גדול מהלולים במדינת ישראל. הסיוע יינתן באמצעות מענק של עד 30% מעלות הפרויקט ועד 15 מיליון ש"ח בשנים 2017-2018 שיוקצה על-ידי מנהלת ההשקעות במשרד החקלאות ובהתאם לנהליה, למועצות אזורית, בהתבסס על שיקולים של ריכוז לולים גדול, היתכנות ושימיות הקמת המתקן ויכולת הרשות להציג תכנית עסקית וגיוס מקורות מימון נוספים בשנות התמיכה. התקציב יוקצה בהתאם לפריסה הבאה: בשנת 2017 יוקצו 5 מיליון ש"ח מהמשרד להגנת הסביבה, בכפוף לאישור קרן הניקיון ו-2.5 מיליון ש"ח ממשרד החקלאות ופיתוח הכפר (2 מיליון ש"ח מתוך תקציב התמיכה לטיפול בפסולות חקלאיות). בשנת 2018 יוקצו 7.5 מיליון ש"ח מתקציב משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

3. חינוך והשכלה גבוהה

במטרה להביא לפיתוח ההון האנושי, בין היתר, על ידי הגדלת מספר הסטודנטים, ובפרט סטודנטים הלומדים מקצועות נדרשים לתעשייה עתירת ידע, הקניית מיומנויות טכנולוגיות, עידוד לימוד המדעים בקרב תלמידי בתי הספר והקצאת תוספת שעות לימוד ברשויות מקומיות תתבצע השקעה במחוז צפון לפי הפירוט הבא:

א. פיתוח ההון האנושי בתחום ההשכלה הגבוהה

לרשום את הודעת הוועדה לתכנון ותקצוב של המועצה להשכלה גבוהה (להלן - ות"ת):

- (1) כי תפעל להגדיל ב-40% את מספר הסטודנטים הלומדים מקצועות נדרשים, כמצוין בהחלטת הממשלה מס' 5080 מיום 26.8.2012, לתעשיות עתירות הידע במוסדות להשכלה גבוהה לרבות אלה הפועלים במחוז צפון בשנות הלימודים תשע"ז-תשפ"ב. לשם כך תגבש ות"ת כלים שונים במהלך התכנית הרב שנתית של מערכת ההשכלה הגבוהה.
- (2) על הגדלת מכסות הסטודנטים, בשנות הלימודים תשע"ז-תשע"ח, של כ-560 מכסות סטודנט במכללות במחוז צפון המתוקצבות על ידי ות"ת, וזאת באחריות ובתקצוב ות"ת. הגידול במכסות נקבע על פי קריטריוני התקצוב של ות"ת, תוך מתן עדיפות למקצועות נדרשים וחיזוק מוסדות הפועלים במחוז צפון על ידי ות"ת. כמו כן, תפעל ות"ת להבטיח אופק התפתחות (מכסות) תכנוני ותקציבי לקליטת סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה במחוז צפון.
- (3) על הגדלת תקציב המכללות האקדמיות במחוז צפון המתוקצבות על ידי ות"ת, לשנת הלימודים תשע"ז בסכום של כ-10 מיליון ש"ח, וזאת בהתאם לתוספות תקציביות שניתנו בתכנית הרב שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה תשע"ז-תשפ"ב לפי מודל התקצוב של ות"ת. בהתייחס גם למספרי הסטודנטים, שיפורים הקיימים במוסדות בגין סיום תואר בזמן וכיו"ב.
- (4) על העמדת תוספת תקציב בסך של 7.6 מיליון ש"ח בשנת הלימודים תשע"ח בגין תוספת מכסות במכללות המתוקצבות על ידי ות"ת במחוז צפון כאמור לעיל.
- (5) על בחינת הצורך בחיזוק יכולותיהם של מוסדות להשכלה גבוהה בפריפריה, המתוקצבים על ידה ועל ידי משרד החינוך, לגיוס ושימור סגל אקדמי בכיר. בחינה זו תעשה גם בשיתוף הגורמים המקצועיים הרלוונטיים במשרד האוצר.

ב. מכללות חינוך

להטיל על המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל להקצות 18 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2017-2018 ממקורות המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל לטובת קידום בינוי ופיתוח

במכללות חינוך במחוז צפון ברשויות בפריפריאליות 1-4, בהתאם לקריטריונים שייקבעו וזאת לצורך עידוד תהליך העברת המכללות לאחריות ות"ת ואיחוד עם מוסדות להשכלה גבוהה אחרים בהתאם למפת הדרכים של ות"ת לנושא. הקצאת התקציב בפועל תהיה על דעת ות"ת.

ג. קידום בית הספר לרפואה בצפת

בהמשך להחלטות הממשלה מס' 4541 מיום 8.3.2009 שעניינה "קביעת מיקום בית הספר החמישי לרפואה בצפת", מס' 1351 מיום 7.2.2010 שעניינה "החלטת המועצה להשכלה גבוהה בעניין בית-הספר לרפואה בצפת וההיערכות הנדרשת - דיווח", מס' 2090 מיום 15.7.2010 שעניינה "בית הספר לרפואה בצפת: הקמת המתחם הזמני ומתחם הקבע" והחלטה מס' 3719 מיום 18.9.2011 שעניינה "הפקולטה לרפואה בצפת: שדרוג אמצעי הוראה בבתי חולים בצפון", לפיהן מתחם הפקולטה יתקצב על ידי הממשלה ואוניברסיטת בר אילן בחלקים שווים, וכן העברת תקציב המדינה למבנה הקבע תעשה אל מול גיוס תקציבים תואמים על ידי אוניברסיטת בר אילן ממקורות לא ממשלתיים.

1) בהמשך להחלטת הממשלה מס' 1531 מיום 13.6.2016 שעניינה "בית הספר לרפואה בצפת - הקמת מתחם הקבע" בנושאי תכנון מתחם הקבע, לרשום את הודעת אוניברסיטת בר אילן, כי בהמשך לתרומות קודמות שגויסו לבי"ס לרפואה, האוניברסיטה קיבלה התחייבויות ממקורות חוץ ממשלתיים בסך 50 מיליון דולר המיועדים לפרויקט.

2) בנוסף לקבוע, כי מיד לאחר תום שלב התכנון, ובכפוף לתכנון המפורט שיאושר והצרכים התקציביים שיגזרו ממנו, תתכנס הוועדה הבין משרדית, שהוקמה מכוח החלטת ממשלה מס' 4541 מיום 08.03.2009 שעניינה "קביעת מיקום בית הספר החמישי לרפואה בצפת" בראשות מנכ"ל המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל, לצורך הקצאת המקורות הממשלתיים לצורך השלמת הפרויקט.

ד. קידום לימודי מדעים וחינוך דיגיטלי

1) לרשום את הודעת שר המדע, הטכנולוגיה והחלל על הפעלת תכנית לצמצום הפער הדיגיטלי בחברה הישראלית (להלן - להב"ה) בעשרה מרכזים במחוז הצפון, בתקציב בסך של 20 מיליון ש"ח על פני השנים 2017-2018 ממקורות המשרד. התכנית פועלת ביישובי פריפריה בשאיפה להקנות לכל שכבות האוכלוסייה הזדמנות שווה והוגנת לרכוש מיומנות טכנולוגית. כמו כן, משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל יפעל לפתיחת שני מרכזים נוספים במחוז צפון אשר יתוקצבו בכ-4 מיליון ש"ח, בפריסה שווה על פני השנים 2017-2018.

2) לרשום את הודעת שר המדע, הטכנולוגיה והחלל על הקצאת 2 מיליון ש"ח בשנים 2017-2018 לצורך המשך פעילותה של תכנית "מדעניות העתיד" במחוז צפון במטרה להעצים ולעודד המשך לימודים בתחומי ההנדסה והמדעים של תלמידות תיכון בעלות הישגים גבוהים בתחומי המדעים. יודגש, כי הסכומים האמורים בפסקה זו הם אומדנים בלבד שבוצעו על ידי משרד המדע וכפופים לעמידה בתהליכי רכש שוויוניים.

3) לרשום את הודעת שר המדע, הטכנולוגיה והחלל על הפעלת תכנית חדשה לחונכות לימודית בתחום המדעים לתלמידי כיתות ט' ביישובים בפריפריה בשנת הלימודים תשע"ז. תקציב התוכנית יעמוד על 30 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2017-2018 (15 מיליון ש"ח לשנה). מחוז צפון יתועדף בביצוע תכנית זו, כך שלכל הפחות 40% מהסכום האמור יופנה למחוז צפון.

4) לרשום את הודעת השרה לשוויון חברתי ושר החינוך בדבר הקצאת תקציב בסך 20 מיליון ש"ח מתקציב המשרדים האמורים, בחלוקה שווה, בשנים 2017-2018 לצורך המשך מימון פרויקטים של תקשוב בתי הספר התיכוניים במחוז צפון, על מנת לאפשר למידה בכלים דיגיטליים מתקדמים.

5) להקצות 12 מיליון ש"ח, על ידי משרד החינוך, בפריסה שווה על פני השנים 2017-2019 לתוכנית למצוינות מדעית חינוכית לתלמידים תושבי הצפון ברשויות בפריפריאליות 1-4, שתופעל על ידי אשכול רשויות אזורי במחוז צפון.

כתנאי להקצאת סכום זה ולבחירת האשכול על ידי משרד החינוך, יתחייב האשכול האזורי להשלמת מימון על סך 4 מיליון ש"ח לכל אחת מהשנים כאמור. התוכנית תכלול מיזמים ייחודיים, שיציגו מערך לניהול שותפות אזורית בתחום החינוך למדעים וטכנולוגיה, בין רשויות מקומיות, מכללות אקדמיות, מכוני מחקר, עסקים ותעשייה. הקריטריונים לבחירה יכללו בין השאר, הוכחת יכולת ביצוע, מערך שותפות אזורי קיים, מערך הערכה קיים ועבודה עם בתי ספר ברחבי האזור.

ה. פיתוח ההון האנושי בתחום החינוך

לרשום את הודעת שר החינוך כדלקמן:

1) להקצות 90 מיליון ש"ח בשנת 2017 ו-123 מיליון ש"ח בשנת 2018 במסגרת תכנית התקצוב הדיפרנציאלי עבור תוספת שעות הוראה, תוך מתן תעודף לבתי ספר חלשים במחוז הצפון בהתאם למדד הטיפוח המשרדי.

2) להקצות 120 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2017-2018 מתוך התוספת שניתנה למשרד החינוך לתגבור החינוך הבלתי פורמאלי בפריפריה בתקציב 2017-2018 עבור תגבור שירותי חינוך (פורמאלי ובלתי פורמאלי) במחוז צפון.

3) להקצות 600 מיליון ש"ח בהרשאה להתחייב בפריסה שווה על פני השנים 2017-2018, מתוכם 150 מיליון ש"ח בשנת 2017 ו-150 מיליון ש"ח בשנת 2018 הן תוספות ביחס לתקציב שהוקצה בשנת 2016, לצורך בניית כיתות לימוד וגנים חדשים במחוז צפון וזאת בהתאם להליך המקצועי של משרד החינוך לעניין זה ובלבד שיוכר הצורך לבניית הכיתות והגנים על ידי המשרד. סכום זה יוקצה מתוך תכנית החומש לבניית כיתות לימוד לשנים 2017-2021.

4. פיתוח תשתיות תחבורה והגדלת הנגישות התחבורתית באזור הצפון

על מנת להטיב את השירות לתושב ועל מנת להגדיל את הנגישות התחבורתית לתושבי הצפון במחוז צפון ובהמשך להחלטת הממשלה מס' 1838 בנוגע לפיתוח תשתיות תחבורה ציבורית, לסיכום התקציבי בין משרד התחבורה ומשרד האוצר לשנים 2017-2018, ותכנית החומש לכבישים הבינעירוניים לשנים 2017-2021, לרשום את הודעת שר התחבורה והבטיחות בדרכים:

5. כי יקצה מתוך מסגרת תקציבו, בשנים 2017-2021, תקציבים לאזור הצפון לפיתוח ובניית כבישים על פי תכנית חומש שמתחילה בשנת 2017, לפי האומדנים דלהלן, ובכפוף לבדיקת כדאיות כלכלית ע"פ נוהל בחינת פרויקטים תחבורתיים (נוהל פר"ת 2012 - הנחיות לבדיקת כדאיות פרויקטים תחבורתיים). טבלת פירוט הכבישים:

כביש	מהות השינוי	אומדן הפרויקט (מיליון ש"ח)
כביש 65	הרחבת הכביש בקטע גולני דוברת	975

300	הסטת כביש 65 וסלילת כביש באורך של כ-7 ק"מ עוקף עפולה, כולל גשר לרכבת	כביש 65
600	הרחבת כביש 71 בקטע בית שאן יששכר	כביש 71
55	הסדרת גישה למגדל העמק ושיפור צומת הכניסה לאזור התעשייה	כביש 73
280	שדרוג המחלפים ציפורי ויפתחאל, כהכנה לפרויקט רק"ל חיפה נצרת	כביש 79
300	שדרוג כביש 85 במקטע כרמיאל ראמה	כביש 85
430	הקמת כביש רוחב אזורי וצמתים על כביש 4 וכביש 70	כביש 859
266	הסטת והרחבת כביש 89 במקטע שבין כברי לנהריה	כביש 89 (נהריה)
430	הסדרת כביש 781 מקרית אתא	כביש 781
3,636		סה"כ

לאור החשיבות שמייחס משרד התחבורה לקידום תשתית הכבישים בצפון הארץ, ככל שפרויקט תחבורתי ברשימה יהיה מוכן לביצוע על פי נהלי משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, יפעלו משרדי התחבורה והבטיחות בדרכים והאוצר למניעת עיכובים בהקצאת המשאבים והליכי האישורים הנדרשים לצורך יציאה למכרז ותחילת הביצוע.

6. כי יקצה את התקציבים לפרויקטי תחבורה באזור הצפון כפי שנקבעו בהחלטת ממשלה מס' 1838. טבלת פירוט הפרויקטים:

פרויקט	מהות הפרויקט	אומדן פרויקט (מיליון ש"ח)
רק"ל נצרת	רכבת קלה מנצרת לחיפה	5,900
מטרונית חיפה	הארכת מטרונית חיפה לשלוחות נוספות (כגון עכו)	2,600
סה"כ		8,500

5. מתן שירותים חברתיים וציבוריים במחוז צפון

לשם שדרוג השירותים החברתיים, הציבוריים והשירותים בתחום הבריאות לתושבי מחוז צפון תתבצע השקעה במחוז צפון כמפורט להלן:

7. השקעה רב שנתית בבריאות במחוז הצפון במסגרת משאבים אשר יוקצו לראשונה בשנת 2017: לרשום את הודעת שר הבריאות כי בכוונת משרדו לפעול בשנים 2017-2020 להגדלת זמינות ואיכות השירותים במערכת הציבורית במחוז הצפון, להתאמת מערכת הבריאות למגמות החברתיות-כלכליות ותרבותיות בפריפריה בכלל ובצפון בפרט, וזאת כחלק מעמודי האש של המשרד, ובהתאם לדו"ח הוועדה לחיזוק הצפון שיזם המשרד.

בהתאם לכך, ונוכח הסיכום בין משרדי הבריאות והאוצר, על תעדוף נוסף של הפריפריה במסגרת התקציבים הגמישים לשנים 2017 ואילך, המשרד יישם בתיאום עם משרד האוצר תכנית פעולה לחיזוק הצפון בשנים 2017-2020, והוא צפוי לתקצב בשנים אלו את התקציבים והמשאבים הנוספים החדשים שיוקצו לו עם אישור תקציב המדינה ובהסכמת משרד האוצר, בסכומים

הבאים :

(1) בינוי ופתיחת מיטות בבתי חולים בצפון הארץ
להקצות בשנים 2017-2020 235 מיליון ש"ח לאורך חיי התוכנית לטובת בינוי תשתיות או מחלקות כלליות, פסיכיאטריות וגריאטריות בצפון, על פי קריטריונים מקצועיים שיקבעו על ידי המשרדים, ובפרט בינוי מיטות גריאטריה בקהילה ופתיחת מיטות בתחומים נדרשים בבתי חולים זיו, נהריה, העמק ופזורה, לרבות בתחומים כגון נירולוגיה, גריאטריה, כירורגיה, אורתופדיה, ילדים, אף-אוזן-גרון, שיקום, טיפול פליאטיבי, אונקולוגיה וכו'.

(2) תקצוב פרויקטים חדשים בצפון
להקצות בשנים 2017-2020 175 מיליון ש"ח חדשים מהתקציב אשר יתוקצב לראשונה בשנת 2017, לטובת פרויקטים ייעודיים, ובפרט פיתוח תשתיות, קידום בריאות, צמצום פערים בתשתיות טיפות חלב, מניעת אלימות במשפחה, שדרוג שירותי רפואת החירום בצפון, פרויקטים בבריאות הנפש, שדרוג שירותי בריאות האישה וכן פרויקטים לאומיים חדשים במחוז צפון אשר יתועדפו על ידי המשרד.

(3) הקמת מרכז שיקומי בבית החולים פזורה בטבריה
מתוך סך המקורות בסעיפים קטנים (1) ו-(2), אשר עומדים על 410 מיליון ש"ח, יוקצו לטובת פיתוח פרויקט מרכז שיקומי במרכז הרפואי פזורה שהוגדר בדו"ח הוועדה להרחבת שירותי הרפואה בצפון, מיום 5 בספטמבר 2016, כפרויקט ברמת התעדוף הגבוהה ביותר לביצוע בטווח הזמן הבינוני, ועלותו נאמדת על ידי משרד הבריאות בכ-150 מיליון ש"ח, המשאבים הבאים: בכל אחת מהשנים 2017-2021 22 מיליון ש"ח (110 מיליון ש"ח בסך הכל) לטובת פרויקט המרכז השיקומי. לצורך השתתפות במימון הפרויקט, המרכז הרפואי, יישא בעלות של 40 מיליון ש"ח על פני 5 שנים ממקורות עצמיים או מתרומות שיגויסו על ידי בית החולים.
מתוך סך המקורות המתוארים בסעיפים קטנים (1) ו-(2) לעיל, להקצות 15 מיליון ש"ח למיגון ושיפוץ מבנה הדיאליזה במרכז הרפואי פזריה.

(4) יישום תכנית מערכתית לקיצור תורים בצפון
לרשום את הודעת משרדי האוצר והבריאות, שכחלק מהתכנית הלאומית לקיצור תורים שתיושם החל בשנת 2017, יוקצו בשנים האמורות כ-520 מיליון ש"ח לטובת קיצור תורים והגדלת היקף הניתוחים במערכת הציבורית במחוז צפון.

8. תמרוץ העסקת רופאים במחוז צפון
לצורך משיכת רופאים לעבודה בבתי חולים במחוז צפון, לרשום את הודעת שר האוצר על כך שהנחה את גורמי המקצוע באגף לשכר והסכמי עבודה ואגף התקציבים במשרד האוצר לבחון ולגבש בשיתוף משרד הבריאות מתווה לתמרוץ אפקטיבי של העסקת רופאים בפריפריה בתחומים במחסור, תוך בחינה של התובנות מתכניות קודמות, והמקורות התקציביים. כל זאת מתוך מטרה להגיע ליעילות מירבית ולחילוץ אפקטיבי של מחוז הצפון ומתן כלים ניהוליים לבתי החולים. לשם כך, לקבוע כי המענקים במסגרת התכנית, אשר יוקצו, על פי שיקול דעתם וצורכיהם של בתי החולים והמסגרות הרלבנטיות, ויוקצו להעסקת רופאים בפריפריה בתחומים במחסור ולהעסקת רופאים "פולטימרים" בפריפריה, וכי סך התכנית לא יפחת מההוצאה על מענקים עבור מענקים לרופאים בפריפריה המותנים בתקופת התחייבות שהוקצו בגין שנת 2016.

ג. ייעוד משאבים:

לרשום את הודעת שר הבריאות כי משרדו:

(1) יקצה מבסיס תקציבו בשנים 2017-2018 104 מיליון ש"ח עבור פרויקטים בתחום הבינוי

לטובת פיתוח ושדרוג של בתי חולים במחוז צפון, ובהם גם מבנה רדיותרפיה במרכז הרפואי זיו, מבנה לאישפוז ממוגן מזור בעכו.

(2) בשנים 2017-2020 כחלק מהעדפת הפריפריה בנוסחת הקפיטציה קופות החולים עתידות ליהנות מתקבולים מוגברים עבור תושבים המתגוררים במחוז הצפון בשווי מצטבר של כ- 740 מיליון ש"ח (185 מיליון ש"ח בשנה). כמו כן, לרשום את הודעת משרדי האוצר והבריאות על כוונתם לבחון את הגדלת תעדוף הפריפריה במסגרת גיבוש נוסחת הקפיטציה החדשה.

(3) יקצה מבסיס תקציבו בשנים 2017-2020 כ-340 מיליון ש"ח כתוספות שכר לרופאים לבתי חולים ממשלתיים במחוז צפון מתוקף הסכמי שכר לעניין תגמול כוח אדם בפריפריה.

(4) יקצה מבסיס תקציבו בשנים 2017-2020 240 מיליון ש"ח מהתכניות הלאומיות לשיפור איכות הרפואה הציבורית במחוז צפון; תכנית המרכזים לרפואה דחופה ("מלר"ד"); תכנית למניעת זיהומים בבתי חולים ציבוריים ותכנית לשיפור ותמרוץ הפגיות. המימון יינתן בכפוף לעמידה בתבחינים מקצועיים אותם יקבע המשרד.

(5) יקצה מבסיס תקציבו בשנים 2017-2020 68 מיליון ש"ח לטובת טיפול לאנשים עם הנמכה קוגניטיבית או הפרעה נפשית במסגרת קהילה אקולוגית בבריאות הנפש.

(6) יקצה מבסיס תקציבו בשנים 2017-2020 60 מיליון ש"ח כחלק מהתכנית הלאומית לקיצור תורים במרכזי דימות תהודה מגנטית (M.R.I) בבתי חולים וקופות חולים במחוז הצפון.

לרשום את הודעת משרד הבריאות כי הסכומים האמורים בהחלטה זו הינם אומדנים בלבד ומושפעים משינויי מדיניות ואומדני ביצוע בפועל, ומשקפים את עמדת משרד הבריאות בהתאם לספר התקציב לשנים 2017-2018 ובהנחה שהתקציב האמור יוקצה גם בשנים הבאות, והוא כפוף לעמידה בתבחינים שוויוניים.

טבלה מסכמת לשנים 2017-2020:

סכום – מיליון ש"ח	נושא
930	סה"כ משאבים נוספים שיופעלו במסגרת תכניות חדשות שיופעלו לראשונה ב-2017 ואילך
1,556	סה"כ משאבים שיושקעו במסגרת תכניות שיחודשו
2,486	סה"כ משאבים ייעודיים שיושקעו בצפון במסגרת התכנית בתחום הבריאות
פירוט על משאבים נוספים שיופעלו במסגרת תכניות חדשות שיופעלו לראשונה ב-2017 ואילך:	
235	בינוי חדש של תשתיות או מחלקות כלליות, פסיכיאטריות וגריאטריות בצפון
175	תקצוב חדש של פרויקטים ייעודיים אשר יתועדפו על ידי המשרדים, ובפרט מרכז השיקום בפוריה, פיתוח תשתיות נוספות, קידום בריאות, תשתיות טיפות חלב, מניעת אלימות במשפחה ושדרוג שירותי רפואת החירום בצפון.

	חיזוק כוח האדם בפריפריה במסגרת תכנית "פולטימרים" ומענקים לרופאים
520	תכנית לאומית לקיצור תורים
930	סה"כ משאבים נוספים שיופעלו במסגרת תכניות חדשות שיופעלו לראשונה ב-2017 ואילך
פירוט משאבים שיושקעו במסגרת תכניות קיימות:	
104	פיתוח פרויקטים בבתי חולים בצפון
740	תעדוף תושבי הצפון בהקצאת המקורות בסל הבריאות
340	תוספת שכר ייחודית לרופאים בצפון במסגרת הסכמי השכר
244	תקצוב במסגרת תכניות לאומיות קיימות
68	קהילה אקולוגית משקמת
60	תכנית לאומית לקיצור תורים ב-MRI
1,556	סה"כ משאבים שיושקעו במסגרת תכניות שיחודשו

ד. שירותי רווחה

לרשום את הודעת שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים:

1) על הרחבת התמיכה של משרדו במחוז צפון בנושאים הבאים: שירותי קהילה ושירותים חוץ ביתיים לאוכלוסיות בסיכון ולאנשים עם מוגבלויות בסך של 50 מיליון ש"ח לשנים 2017-2018 בפריסה שווה על פני השנים מתוך התוספת התקציבית שקיבל המשרד לשנים 2017-2018.

2) על הרחבת התוכנית "נושמים לרווחה" במחוז צפון בכ-6 מיליון ש"ח בשנים 2017-2018 בפריסה שווה על פני השנים בהתאם לקריטריונים שנקבעו במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מתוך התוספת התקציבית שקיבל המשרד לשנים 2017-2018.

ב. בינוי בתחום השירותים החברתיים

1) להטיל על המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל לסייע לקידום הקמת מרכז טיפול ותעסוקה לאנשים עם מוגבלויות במחוז צפון באחת מהרשויות בפריפריאליות 1-4. לצורך כך יקצה המשרד סך של 16 מיליון ש"ח ממקורותיו בשנים 2017-2018. התקציב האמור מותנה בגיוס מימון תואם (MATCHING) על ידי הרשויות המקומיות או האשכול בהיקף של 8 מיליון ש"ח ובהקצאת 6 מיליון ש"ח נוספים מקרן שלם וקרן הביטוח הלאומי, בכפוף לכל דין.

2) לרשום את הודעת שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים כי בתום כל חציון בשנים 2017 ו-2018 יעביר דיווח לממשלה בדבר מספר הבקשות התקינות שהוגשו ומספר הבקשות שאושרו לבינוי מעונות יום על ידי רשויות מקומיות של מחוז צפון, בהתאם להוראת מנכ"ל משרדו שמספרה 9.5 בעניין "תקצוב בינוי רשויות מקומיות לבינוי מעונות יום לשנים 2017-2018". בתום שנת 2017 ו-2018 יעביר דיווח נוסף בדבר שיעור הבקשות שאושרו למחוז הצפון מתוך כלל הבקשות.

ג. בינוי בתחום השירותים הציבוריים

1) לרשום את הודעת שרת המשפטים על תכנית לבניית בתי משפט במחוז צפון בערים טבריה, צפת ועפולה לצורך כך תקצה מערכת בתי המשפט ממקורות הפיתוח שלה 38.5

מיליון ש"ח בשנים 2017 – 2018 (15 מיליון ש"ח בשנת 2017 ו-23.5 מיליון ש"ח בשנת 2018).

2) לרשום את הודעת מינהל הדיור הממשלתי במשרד האוצר על הקמת מבנה חדש לקריית ממשלה מחוזית בנצרת עלית. קריית הממשלה המחוזית תקבץ את השירותים לתושבים כגון: רשות מקרקעי ישראל, משרד החינוך, רשות האוכלוסין וההגירה, שירות התעסוקה, רשות המיסים, המרכז למיפוי ישראל, משרד לקליטת עליה ומשרד הבריאות במחוז צפון במקום אחד. לצורך כך יוקצה תקציב של 46 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2017-2018 הניתנים כמענק הקמה ליום ומותנה בהתקדמות הבנייה בפועל.

3) לרשום את הודעת שרת התרבות והספורט על הקצאת 40 מיליון ש"ח בשנים 2017-2018 בפריסה שווה על פני השנים לצורך שדרוג ושיפוץ של מתקני ספורט לרשויות מקומיות במחוז צפון, תוך עמידה בתנאי סף אותם קבע המשרד. הקצאת התקציב מותנית בהגשת הבקשות על ידי הרשויות המקומיות לאחר פרסום קול קורא בכל אחת מהשנים.

כמו כן בהמשך לסעיף ט(3) (בפרק פיתוח כלכלי בהחלטה זו) משרד התרבות והספורט ייזום, ממקורות תקציב משרד התרבות והספורט, אירוע תרבות מרכזי מקדם תיירות באזור "סובב כנרת".

6. חיזוק השלטון המקומי במחוז צפון

א. משרד הפנים יקצה סך של 111 מיליון ש"ח בהרשאה להתחייב בכל אחת מהשנים 2017-2018. התקציב ישמש לקידום הקמת אשכולות חדשים של רשויות לשיתופי פעולה אזוריים במחוז צפון, לתגבור מענקי פיתוח עבור רשויות שלא קבלו מענה באמצעות החלטות ממשלה אחרות בנושא זה ולפיתוח ארגוני וחיזוק ההון האנושי ברשויות. פריסת המזומנים ופרטי התכניות לצורך כך, ייעשו עפ"י קריטריונים שיוגדרו, בין השאר, בכל הנוגע לגודל הרשות ואופן הביצועים וההתנהלות הפיננסית והניהולית של הרשות, ועל פי אבני דרך, כפי שיקבע על ידי משרד הפנים בתיאום עם אגף תקציבים במשרד האוצר.

ב. לרשום את הודעת השר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, על הקצאת סך של 5 מיליון ש"ח מתקציב המשרד בשנים 2017-2018, למטרת עידוד וחיזוק ההתיישבות בגליל, באמצעות הפעלת תכניות ופרויקטים ברשויות בעלת מאזן הגירה שלילי. הקריטריונים המפורטים להפעלת התכנית יקבעו על-ידי המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל על בסיס פרמטרים מקצועיים.

7. גיבוש צעדים אסטרטגיים לפיתוח כלכלי בטווח הבינוני באזור הצפון

א. להטיל על הממונה על התקציבים במשרד האוצר, מנכ"ל משרד הביטחון, מנכ"ל רשות מקרקעי ישראל וראש המועצה הלאומית לכלכלה או נציגיהם, להקים צוות משותף בראשות הממונה על התקציבים או נציגו לשם בחינת העתקת מחנות צה"ל למחוז הצפון ובפרט העתקת המש"אות ממחנות תל השומר, צריפין וחיפה אל ציפורית והעתקת מפקדת קרפ"ר למחוז צפון. הבחינה תבוצע, בין היתר, על ידי בחינת הכדאיות הכלכלית של העתקות הבסיסים. הצוות ידווח לשר האוצר ושר הביטחון על עבודתו, לרבות בהתייחס ללוח זמנים ולתקציב, תוך 180 ימים מיום אישור החלטה זו.

ב. להטיל על הממונה על התקציבים במשרד האוצר ומנהל רשות החברות הממשלתיות או נציגיהם להקים צוות משותף לשם בחינת העתקת פעילות של חברות ממשלתיות בעלות אופי טכנולוגי והיקף תעסוקה משמעותי למחוז צפון וזאת, בין היתר, משיקולי כדאיות כלכלית.

ג. לטובת פיתוח ומיצוי הפוטנציאל של אזורי התעשייה במחוז צפון להקים צוות בראשות מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה, ובהשתתפות הממונה על התקציבים במשרד האוצר, מנכ"ל משרד הפנים ומנכ"ל המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל, או נציג מטעמם אשר יגבש תכנית רב שנתית להרחבת אזורי תעשייה קיימים במחוז הצפון והקמת אזורים חדשים, בדגש על אזורי תעשייה מרחביים ובשים לב להיצע הקיים, הביקושים הצפויים לקרקע לתעשייה ותעסוקה וכן לחלוקת ההכנסות בין הרשויות המקומיות השונות. הצוות יגיש את המלצותיו לשרים תוך 120 ימים.

ד. בהמשך להחלטת הממשלה מס' 2050 מיום 7 באוקטובר 2014 שעניינה "תמלוגי רשות שדות התעופה והקמת שדה תעופה משלים לנתב"ג" (להלן – החלטת ממשלה מס' 2050), ובמטרה לקדם הקמת שדה תעופה משלים לנתב"ג אשר יופעל באמצעות המגזר הפרטי:

1) להורות לשר האוצר ושר התחבורה והבטיחות בדרכים לפעול להקמת מנהלה אחודה להקמת שדה תעופה משלים לנתב"ג אשר יופעל באמצעות המגזר הפרטי כך שהמנהלה האחודה תהווה חלק מחברת נתיבי ישראל – החברה הלאומית לתשתיות תחבורה בע"מ ("נתיבי ישראל"). בסמכות שר התחבורה והבטיחות בדרכים ובהסכמת שר האוצר לקבוע כי המנהלת תופעל תחת אחת החברות הממשלתיות האחרות שבאחריות שר התחבורה והבטיחות בדרכים ולפעול לכך כאמור לעיל.

2) המנהלה תפעל בתיאום עם הצוות המשותף, אשר הוקם במסגרת החלטת ממשלה מס' 2050, בין יתר תחומי אחריותה של המנהלה, תועבר אליה האחריות וכן המשאבים לתכנון המתארי של שדה התעופה.

3) משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ומשרד האוצר יסכמו בתוך 30 יום עם חברת נתיבי ישראל על המבנה הארגוני של המנהלת והיקף התקציבים הנדרשים לפעילותה.

4) רשות החברות הממשלתיות תבחן אם ישנו צורך לשנות את מטרות חברת נתיבי ישראל על מנת לאפשר את ביצוע ההחלטה. ככל שיידרש שינוי כאמור, לפי חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, תובא לאישור הממשלה החלטה לשינוי מטרות החברה ובמידת הצורך תכונס אסיפה כללית לשינוי מסמכי היסוד של החברה.

ה. לרשום את הודעת קרן קיימת לישראל כדלקמן:

כי ברצונה להכיר בתחומי הפרויקטים הבאים כ"מיזמים לאומיים" כהגדרתם בסעיף 6 להסכם בין מדינת ישראל לקרן קיימת לישראל (להלן - קק"ל) אשר נחתם בתאריך 18.11.2015 (להלן – ההסכם), בהיקף של 400 מיליון ש"ח:

1) מגורי סטודנטים במכללות הנמצאות ברשויות בפריפריאליות 1-4 בהיקף של 140 מיליון ש"ח. הקצאת תקציב זה תהיה בשים לב לתקציב הממשלתי המופנה לבינוי מעונות סטודנטים הן באמצעות ות"ת והן באמצעות חברת דירה להשכיר (בהתאם להחלטת ממשלה 1317 מיום 24.03.2016 שעניינה "קידום הקמתם של מעונות לסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה במדינת ישראל"). הקצאת התקציב האמורה תהיה תוספת לתקציב המוקצה

בתקציבי היחידות הרלוונטיות, ותהיה על דעת ובהסכמת ות"ת.

2) בינוי ושדרוג מבני מכינות קדם צבאיות שהוכרו בהתאם לתקנות המכינות הקדם צבאיות (הכרה במכינה קדם צבאית), התש"ע-2009 בתחומי רשויות מקומיות במחוז צפון בהיקף של 30 מיליון ש"ח.

3) מגורונים – הצבת קרוואנים למגורים זמניים בישובים כפריים חקלאיים במועצות אזוריות בפריפריאליות 1-4 אשר בשטחם עתודות קרקע מתוכננות בכפוף לכל דין ובכלל זה להחלטות מועצת מקרקעי ישראל בהיקף של 30 מיליון ש"ח.

4) שדרוג, שיפוץ ובינוי בבתי החולים בצפון ברשויות בפריפריאליות 1-4 – דוגמת בתי החולים זיו, נהריה ופוריה – בהיקף של 50 מיליון ש"ח.

5) על מנת לבצע שינוי משמעותי במכוני המחקר בקרב מחוז הצפון ברשויות בפריפריאליות 1-4 יוקצה תקציב של 30 מיליון ש"ח לשדרוג, בינוי וחיידוש של מעבדות בשני מרכזי המחקר ופיתוח האזורי הגדולים ביותר שמפעיל משרד המדע.

בנוסף יוקצה סכום נוסף לפיתוח פיסי במכללות במחוז צפון ברשויות בפריפריאליות 1-4 בהיקף של 10 מיליון ש"ח על מנת לחזק את התרומה של המכללות באזור הגליל להתפתחות התעשייה והתעסוקה באזור. הקצאת התקציב למכללות בפועל תהיה על דעת ובהסכמת ות"ת.

6) עבודות פיתוח תשתיות באתרי תיירות ברשויות בפריפריאליות 1-4 עם דגש לאזור הגליל המערבי בהיקף של 75 מיליון ש"ח.

7) עבודות פיתוח תשתיות ובינוי במקומות קדושים בצפון הארץ בהיקף של 20 מיליון ש"ח.

8) פרויקטים נוספים תומכי דיור ברשויות בפריפריאליות 1-4 בהיקף של 15 מיליון ש"ח.

ממשלת ישראל מסכימה בזאת לראות בפרויקטים אלה "מיזמים לאומיים" לעניין הקצאת כספים למימון מיזמים לאומיים בשנת 2017 כפי שנקבע בסעיף 6 להסכם. הפרויקטים הפרטניים ביחס לכל תחום ייקבעו בוועדה למיזמים לאומיים, כהגדרתה בסעיף 5 בהסכם ובשיתוף המשרד הממשלתי הרלוונטי בתוך 60 ימים ממועד קבלת החלטה זו, וזאת לאחר שתקיים עבודת מטה במשרד הממשלתי הרלוונטי ביחס לפרויקטים הפרטניים, שתוצג בפני הוועדה.

1. להנחות את מנכ"ל משרד האוצר לפעול לביצוע מעקב, בקרה וריכוז עבודת כל הצוותים והפעולות המפורטות בפרקים 7-8.

8. פיתוח כלכלי של העיר חיפה

על מנת לחזק את העיר חיפה כעוגן מטרופולין בחלקה הצפוני של מדינת ישראל יושקעו כ-2 מיליארד ש"ח בשנים הקרובות לפי הפירוט הבא:

א. תשתיות תחבורה בעיר חיפה

לרשום את הודעת שר התחבורה והבטיחות בדרכים:

1) על הקמת רכבל בין תחנה מרכזית המפרץ בחיפה לבין אוניברסיטת חיפה,

בעלות של 290 מיליון ש"ח וזאת בהתאם להחלטת ממשלה מס' 1838.

2) על הקצאת כ-1.6 מיליארד ש"ח לצורך פיתוח ובניית כבישי גישה בסביבת נמל חיפה המיועדים להתאמת התשתית התחבורתית לפתיחת הנמל החדש על פי ההסכם מול חברת יפה נוף.

ב. פרויקט "חזית ים עירונית" לרשום את הודעת רשות מקרקעי ישראל על פיתוח פרויקט חזית הים העירונית בנמל חיפה, שבמסגרתו תקודם הסבת שטחו המערבי של נמל חיפה לחזית ים עירונית הכוללת שימושי פנאי, תיירות, מסחר, תעסוקה, מגורים ושטחי ציבור.

ג. הסכם גג לרשום את הודעת מנכ"ל רשות מקרקעי ישראל על קידום מאמצים לגיבוש הסכם גג עם עיריית חיפה וזאת בהתאם לעקרונות החלטת ממשלה מס' 1028 מיום 21 בינואר 2016 שעניינה "חתימת הסכמי גג עם רשויות מקומיות בשנים 2016-2017" אשר מתבססת על החלטת ועדת שרים לענייני תכנון, בנייה מקרקעין ודיור ("קבינט הדיור"), עבור יחידות דיור נוספות.

- ד. השכלה גבוהה ומחקר ופיתוח בעיר חיפה
1. לרשום את הודעת הוועדה לתכנון ותקצוב של המועצה להשכלה גבוהה (להלן - ות"ת) על הגדלת מכסות הסטודנטים בטכניון, החל משנת הלימודים תשע"ז, בסך של עד 500 מכסות נוספות. העלות המוערכת לגידול זה היא כ- 14 מיליון ש"ח בשנה בכפוף למספר הסטודנטים הנוספים שירשמו.
  2. לרשום את הודעת ות"ת על הגדלת תקציב אוניברסיטת חיפה והטכניון לשנת הלימודים תשע"ז בסכום של 66 מיליון ש"ח, וזאת בהתאם לתוספות תקציביות שניתנו בתכנית הרב שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה תשע"ז-תשפ"ב לפי מודל התקצוב של ות"ת. המתייחס גם למספרי הסטודנטים, שיפורים הקיימים במוסדות בגין סיום תואר בזמן וכיו"ב.
  3. לקדם סיוע למכוני מחקר בהם תומכת רשות החדשנות בעיר חיפה (מכון הפלסטיקה, מכון המתכות ומכון הקרמיקה אשר להם סניפים בטכניון) על מנת שיסייעו לשפר את התמיכה בחברות בתחום הייצור המתקדם וחברות נוספות. בהתאם לכך, הממשלה רושמת את הודעת רשות החדשנות כי רשות החדשנות תבצע בחינה תוך תקופה של 3 חודשים ביחס לכלים המתאימים לשם קידום המדיניות כאמור ולפי החלטת הרשות ע"פ החוק לעידוד, מחקר, פיתוח וחדשנות טכנולוגית בתעשייה, התשמ"ד-1984 תקדם בהתאם לחוק האמור, סמכויותיה והאמצעים העומדים לרשותה את המדיניות כאמור. כל שתתקבל החלטה על ידי רשות החדשנות ביחס לאמור לשם כך יקצה משרד הכלכלה והתעשייה מתחום הפעולה של בסך של 16 מיליון ש"ח מתקציב משרד הכלכלה והתעשייה מתחום הפעולה של רשות החדשנות בהרשאה להתחייב בחלוקה שווה על פני השנים 2017-2018.
  4. להפעיל בחיפה מודל של "עיר חכמה ומוגנת סייבר" אשר יהווה מודל ייחודי וחדשני מסוגו בארץ, הכולל פרויקטים מתחום הערים החכמות תוך שילוב מעטפת הגנת סייבר. המודל יוכל לשמש כתשתית עתידית לרשויות מקומיות אחרות בצפון ובכלל המרחב המוניציפלי, וכן ייצור הזדמנות כלכלית לעידוד התעשייה והמגזר העסקי.
- לצורך כך, להנחות את ראש מערך הסייבר במשרד ראש הממשלה (להלן- המערך)

ומנכ"ל המשרד לשוויון חברתי (להלן- המשרד), להקים צוות בראשותם ובהשתתפות נציגי משרד הכלכלה והתעשייה, המשרד לביטחון פנים, משרד החינוך, עיריית חיפה וגורמים רלוונטיים נוספים, אשר יגבש בתוך 9 חודשים, תכנית אסטרטגית אינטגרטיבית בתחום "ערים חכמות ומוגנות סייבר" ויפעל ליישומה. המערך ירכז את עבודת הצוות.

לשם כך להקצות תקציב ראשוני בסך 7.5 מיליון ש"ח בהתאם לפריסה הבאה: 1 מיליון ש"ח בשנת 2017, בחלוקה שווה בין המערך והמשרד עבור תכנון; ו- 6.5 מיליון ש"ח בשנת 2018, בחלוקה הבאה: 4 מיליון ש"ח ממקורות המערך, 2.5 מיליון ש"ח ממקורות המשרד עבור יישום המודל. אופן הפעלת התקציב האמור יסוכם במסגרת עבודת הצוות. כמו כן, הצוות יבחן העמדת תקציב נוסף בעתיד, לרבות איגום משאבים מצד גורמים ממשלתיים, עיריית חיפה וגופים נוספים, ככל שיידרש.

a. להטיל על מנכ"ל משרד האוצר להקים ועדת היגוי בהשתתפות נציגי רשות החדשנות במשרד הכלכלה והתעשייה, נציגי אגף תקציבים במשרד האוצר, נציגי המועצה הלאומית לכלכלה, נציגי משרד הכלכלה והתעשייה, נציגי ות"ת, נציגי המשרד לשוויון חברתי ונציגי עיריית חיפה, בראשות מנכ"ל משרד האוצר, אשר תגבש בתוך 120 יום תכנית לחיזוק ולביסוס מעמדה של חיפה כמוקד תעשייה עתירת ידע (היי-טק), לרבות, בהתאם לצורך ולהחלטות ועדת ההיגוי בתחום הדפסת תלת-מימד (Additive Manufacturing), לשנים 2017-2020, ותעקוב אחר מימושה. בניית התכנית תעשה בשים לב ליתרונות היחסיים של חיפה בתחום האקדמיה, מוסדות ציבור אחרים ופעילות המגזר העסקי הקיימת בעיר. לצורך יישום התכנית יוקצו על ידי משרד הכלכלה והתעשייה מתקציב משרד הכלכלה והתעשייה ממתחום הפעולה של רשות החדשנות 7.5 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2017-2018, ו-5 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2019-2020.

עדיפות לאומית

החלטה זו מיועדת לחזק את מחוז צפון, וזאת באמצעות שילוב של כלים והטבות המיועדים והמותאמים לצרכים שונים ולמאפיינים של קבוצות אוכלוסייה, יישובים ורשויות מקומיות באזור זה. בהתאם, ההחלטה כוללת תמהיל של מענים, חלקם רוחביים וחלקם מענים המבוססים על השיקולים המקצועיים הרלוונטיים, מתוך ראיית צרכי האזור הרלוונטי כולו.

החלטה זו מובאת בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן: החוק), וזאת בהתבסס על השיקולים המפורטים בסעיף 151(ב) לחוק, ובכלל זה חוסנו הכלכלי והחברתי של האזור או היישוב ורמת השירותים בו כאמור בסעיף 151(ב)(2) לחוק; מיקומו הגאוגרפי של האזור או היישוב או המרחק שלו מריכוזי אוכלוסייה ומרכזי הארץ כאמור בסעיף 151(ב)(4) לחוק והצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסייה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסייה אחרות כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק.

במחוז צפון, כהגדרתו על ידי משרד הפנים, מתגוררת אוכלוסייה בהיקף של כ- 1.4 מיליון איש

(הלמ"ס, 31.12.2015). במחוז יש 94 רשויות מקומיות ו-5 נפות. בהתאם להחלטת הממשלה בעניין הכרזה על יישובים ואזורים כבעלי עדיפות לאומית (החלטה מס' 667 מיום 04.08.2013 שעניינה "הגדרת יישובים ואזורים כבעלי עדיפות לאומית", להלן – החלטה 667), הוגדרו אזורי הפריפריה כנפות הפריפריאליות ביותר, בהתאם למדד נפתי משולב, המשקלל את המדד החברתי-כלכלי ומדד הפריפריאליות (על פי דירוג הלמ"ס) של הרשויות המקומיות בנפה.

מדד הפריפריאליות: המדד חושב על ידי הלמ"ס כשקלול של שני מרכיבים שווים במשקלם: א. קירבה של רשות מקומית לגבול מחוז תל-אביב, כהגדרתו במשרד הפנים, המהווה את מרכזה הגיאוגרפי של המדינה, אך גם מרכזה הכלכלי והעסקי.

ב. שקלול בין קרבת הרשות המקומית לכל הרשויות המקומיות בארץ (ריכוזי אוכלוסייה) לבין גודל האוכלוסייה שלהן. במסמכי הלמ"ס מרכיב זה נועד למדוד את הנגישות הפוטנציאלית של היישוב, כאשר גודל האוכלוסייה עשוי להצביע על מגוון רחב של פרמטרים כלכליים, כגון תעסוקה, נגישות לשווקים, לשירותים וכו'. להרחבה על מדד הפריפריה ודרך חישובו ניתן לפנות לאתר הלמ"ס.

המדד החברתי-כלכלי: המדד החברתי-כלכלי של הלמ"ס מבטא שילוב של תכונות בסיסיות, חברתיות-כלכליות, של האוכלוסייה ברשות מקומית. הלמ"ס משקללת במדד זה את הקריטריונים הבאים:

א. דמוגרפיה: חציון גיל, יחס תלות (יחס בין סך בני 0-19 ובני 65+ לבין בני 20-64), ממוצע נפשות למשק בית.

ב. השכלה וחינוך: ממוצע שנות לימוד של בני 25-54, אחוז בעלי תואר אקדמי מבני 25-54, אחוז עובדים במשלה יד אקדמי או מנהלי.

ג. תעסוקה וגמלאות: אחוז בעלי הכנסה מעבודה מבני 15+, אחוז נשים בנות 25-54 שאינן בכוח העבודה האזרחי, אחוז בעלי הכנסה מעבודה מעל פעמיים השכר הממוצע, אחוז בעלי הכנסה מעבודה מתחת לשכר המינימום, אחוז מקבלי הבטחת הכנסה והשלמת הכנסה.

ד. רמת חיים: הכנסה חודשית ממוצעת לנפש סטנדרטית, ממוצע כלי רכב בשימוש לבני 18+ במשק בית, ממוצע מספר החדרים לנפש במשק בית, ממוצע מספר חדרי השירותים לנפש במשק בית, אחוז משקי בית בעלי מחשב ומנוי לאינטרנט.

יצוין כי רשימת "אזורי הפריפריה" בהתאם להחלטה 667, היא רשימת נפות, בסדר עולה, מהנמוך לגבוה, שבהן מתגוררת אוכלוסייה בהיקף מצטבר של עד 25% מתושבי מדינת ישראל. מחוז הצפון כולו בעל עדיפות לאומית, נוכח העובדה שכל חמש הנפות הכלולות בו (גולן, צפת, עכו, כנרת ויזרעאל) נמצאות ברשימת "אזורי הפריפריה", כהגדרתן לעיל. עוד יצוין כי מחוז הצפון הוא המחוז היחיד במדינת ישראל שכל הנפות הכלולות בו נכללות ברשימת "אזורי הפריפריה". הנפה היחידה שנכללה ברשימת "אזורי הפריפריה" מעבר למחוז הצפון היא נפת באר שבע. יצוין כי החלטה 667 מגדירה אזורי עדיפות לאומית ומאפשרת מתן הטבות להם כמפורט בה, אך אינה קובעת כשלעצמה הטבות כלשהן לאזורי העדיפות.

הממשלה נתנה בהחלטותיה מענים מיוחדים ומקיפים עבור נפת באר שבע, כך, לדוגמה, בהחלטה 546 מיום 14.7.13 שעניינה "אימוץ המלצות הצוות הבין-משרדי לעדכון התכנית הלאומית לפיתוח הנגב לאור יישום המהלך להענקת מחנות צה"ל לנגב" והחלטה מס' 2025 מיום 23.9.14 שעניינה "תכנית רב שנתית לפיתוח הדרום". התוכנית המוצעת כעת נועדה לתת מענה מקיף גם למחוז הצפון, תוך התמקדות במנועי הצמיחה בתחום הפיתוח הכלכלי, ההון האנושי על ידי חינוך והשכלה גבוהה, פיתוח תשתיות תחבורה והגדלת הנגישות התחבורתית, פיתוח שירותים ציבוריים וחברתיים לשם פיתוחו העתידי של מחוז צפון ולמשיכת אוכלוסייה לאזור, וכל זאת על יסוד ההנמקות שלהלן:

תעסוקה ושכר

בהשוואת נתוני התעסוקה במחוז הצפון למחוזות אחרים קיימים פערים: השכר הממוצע לשכיר במחוז צפון, העומד על 7,035 ש"ח, הוא הנמוך ביותר בהשוואה לכל שאר המחוזות בארץ. השכר במחוז צפון נמוך ב-28% מאשר במחוז המרכז, שבו השכר הממוצע לשכיר עומד על 9,779 ש"ח, לעומת 7,439 ש"ח במחוז הדרום ובמחוז ירושלים על 7,252 ש"ח (זאת על בסיס נתוני המוסד לביטוח לאומי לשנת 2014 - "שכר והכנסה מעבודה לפי יישוב ומשתנים כלכליים שונים, 2014").

לפי נתוני ביטוח לאומי לשנת 2014 ("שכר והכנסה מעבודה לפי יישוב ומשתנים כלכליים שונים, 2014"), שיעור המשתכרים בשכר אשר לא עולה על שכר המינימום במחוז צפון עומד על 42.1% והוא שני רק לירושלים מבין כל המחוזות בה שיעור זה עומד על 42.2%. זאת לעומת 31.9% במחוז מרכז, 33.1% במחוז תל אביב, 37.3% במחוז חיפה, ו- 39.8% במחוז דרום. יצוין כי העיר ירושלים, שהיא המרכזית במחוז ירושלים, מקבלת בשנים האחרונות מענים מיוחדים נוכח מאפייניה כעיר הברירה. כך, לדוגמה, החלטה מס' 1483 מיום 02.06.2016 שעניינה "תוכנית היובל לפיתוח הכלכלי של ירושלים", והחלטה מס' 8 מיום 19.05.2015 שעניינה "גיבוש תכנית לפיתוח הכלכלי של ירושלים לשנים 2016 - 2020"

על פי סקר כ"א של הלמ"ס, נתוני האבטלה ברבעון שלישי 2016 מעידים על שיעור אבטלה של 6.1% במחוז צפון. מדובר בשיעור גבוה, בהשוואה למחוזות האחרים. מהנתונים עולה כי רק במחוז ירושלים שיעור האבטלה היה גבוה ממחוז צפון ועמד על 6.6%. אמנם בשנת 2015, שיעור האבטלה במחוז דרום עלה על שיעור האבטלה במחוז הצפון, אך במהלך שנת 2016 נרשמה במחוז דרום ירידה עקבית בנתוני האבטלה. לעומת זאת במחוז צפון לא נרשמה ירידה דומה. יוזכר, כי הממשלה קידמה מספר החלטות אופרטיביות לסיוע למחוז דרום. להלן טבלת שיעורי האבטלה בין המחוזות:

מחוז	שיעור אבטלה רבעון שלישי 2016 (מנוכה עונתיות)	שיעור אבטלה 2015 (מקורי)
צפון	6.1	6.2
דרום	5.2	6.6
ירושלים	6.6	6.8
חיפה	4.5	5.8
מרכז	4.1	4.4
תל אביב	3.8	3.7

ניתוח עומק של מאפייני התעסוקה במחוז הצפון, מצביע על דומיננטיות של התעשייה המסורתית ותעשייה מסורתית-מעורבת (להלן ביחד: "תעשייה מסורתית") במחוז זה. כ-22% מסך המועסקים בתעשייה עובדים במחוז צפון, שיעור גבוה בהרבה משיעורה היחסי של אוכלוסיית מחוז הצפון מכלל המדינה שעומד על 16.5% (נתוני המועסקים בתעשייה הם מתוך סקר כוח אדם שנתי הלמ"ס 2013). זאת ועוד, 18% מהמועסקים במחוז צפון, מועסקים בענפי התעשייה, זאת לעומת 12% בכלל הארץ. מרכזיותה של התעשייה במחוז הצפון היא תוצאה של מגמת גידול מתמיד במספר המפעלים באזור זה. משנת 2007 ועד שנת 2013 גדל מספר המפעלים במחוז הצפון בכ-1,000 מפעלים, לעומת קיטון של כ-700 מפעלים במחוזות מרכז ותל אביב (מתוך תעשייה, כרייה וחציבה - מדדים וסיכומים שנתיים, עבור השנים הרלבנטיות, הלמ"ס). כמו כן, כ-68% מהמועסקים בתעשייה במחוז צפון מתרכזים במפעלי התעשייה המסורתית והמסורתית מעורבת, הסובלים מרמות פריון עבודה נמוכות. זאת לעומת כ-50% במחוז מרכז ומחוז דרום (מתוך סקר תעשייה, כרייה וחציבה 2012). הפריון הנמוך בתעשייה המסורתית מוביל בין היתר לרמות שכר נמוכות בקרב המועסקים בענף זה ולכך השפעה על

רמת החיים במחוז צפון. הפריזון הנמוך בעבודה מאפיין גם את ענפי המסחר והשירותים, בדגש על העסקים הקטנים והבינוניים הפועלים בסקטור זה.

נוכח נתוני התעסוקה ומרכזיות ענף התעשייה במחוז צפון, מוצע בהחלטה זו מכלול של צעדים בתחום זה. בתוך כך, מוצעים, מענקים למשיכת חברות, מסלולים להעלאת הפריזון בעבודה וכלים לקידום חדשנות בתעשייה. תכלית כלים אלו הן להגדיל את היצע העבודה- קרי משיכת חברות והגדלת ההשקעות של החברות לשם יצירת מקומות עבודה נוספים, וגם להביא להעלאת רמת הפריזון בעבודה, בין היתר, באמצעות עידוד מחקר ופיתוח. כלים אלו צפויים לתרום לעליית רמת השכר במחוז צפון ולירידה בשיעור האבטלה. העלאת הפריזון בעבודה צפויה להביא להעלאת רמת השכר ולצמצום האי-שוויון.

כלי נוסף אשר מטרתו לסייע לתעשייה במחוז הצפון הוא מתן מענקים בתחום תשתיות הגז הטבעי לטובת התעשייה לשם האצת השימוש בגז טבעי. יצוין כי סקטור התעשייה הינו הצרכן הבולט ביותר של גז טבעי לאחר משק החשמל. לאור חשיבות התעשייה המסורתית למחוז הצפון, האצת חיבור מפעלים לגז טבעי עשויה לתרום להקטנת עלויות האנרגיה, בדגש על התעשייה המסורתית, ולהעלאת פריזון עבודה.

ערוץ נוסף ליצירת מקומות תעסוקה ובכך לסייע לפיתוח כלכלי של מחוז צפון הוא ענף התיירות. לפי גורמי המקצוע במשרד התיירות קיים פוטנציאל תיירותי בלתי ממומש במחוז הצפון. לאור זאת, השקעה בענף זה צפויה להגדיל את היצע מקומות התעסוקה. מחוז צפון מאופיין במוקדי תיירות המושכים תמהיל מגוון של תיירות נכנסת. לדוגמה, עכו העתיקה הוכרה כאתר מורשת עולמית על ידי אונסק"ו ובאתר מבקרים כחצי מיליון תיירים מחו"ל בשנה. משרד התיירות אף הכיר בקו החוף הצפוני של ים התיכון, כחלק מערי הליבה בהן יתמקד המשרד בפיתוח תשתית תיירותית. במסגרת זו הוקם והחל לפעול קו שייט בין העיר עכו לנמל חיפה. ערים נוספות במחוז צפון, שנמצאות בתהליך תכנון תיירותי הן טבריה ונצרת. לערים אלו ישנו פוטנציאל להוות מוקדי עלייה לרגל בעלי חשיבות לבני הדתות השונות. מחוז הצפון מעניק לתייר מגוון חלופות מסוג תיירות טבע ולינה כפרית, אשר יוכלו להוות מוקד משיכה לתיירים שונים. כך לדוגמה לפיתוח תיירותי ופיתוח של מקומות לינה אותנטיים ייחודיים של העיר העתיקה בפקיעין, יש פוטנציאל להוות גורם משיכה לתיירים משלוש הדתות המרכזיות. הגיוון הרב במוקדי התיירות השונים במחוז הצפון יוכל לפנות לתמהיל מגוון יותר של תיירים ובכך להגדיל את סך התיירים הנכנסים לישראל, ובד בבד להגדיל את תמהיל אתרי התיירות השונים במחוז צפון בפרט ובארץ בכלל, כך שיותר אוכלוסיות יהיו שותפות לפיתוח וקידום המוצר התיירותי.

במטרה להביא לחיזוק אזורי הפריפריה הרחוקים יותר במחוז צפון, מוצע כי הקמה של גופים חדשים, ובפרט גופים המייצרים פעילות כלכלית סביבם, תתבצע באזורים במחוז צפון המסווגים לאשכולות פריפריאליים 1-4 לפי הגדרת הלמ"ס. המדד הפריפריאלי משקף אזורים שמאופיינים בחוסר נגישות למוקדי התעסוקה הגדולים. כמו כן, בבדיקה של מספר רשויות מקומיות במחוז צפון בהן האוכלוסייה גבוהה מ-20,000 איש, נמצא כי שיעור האבטלה ברשויות מקומיות המסווגות לאשכולות פריפריאליים 1-4 כהגדרת הלמ"ס גבוה בהשוואה ליישובים באשכול פריפריאלי 5. לצורך ההדגמה (על בסיס נתוני לשכת התעסוקה לחודש אוקטובר 2016): יישובים באשכול פריפריאלי 5 במחוז צפון: עפולה 5.3%, נצרת עילית 5.0%, מגדל העמק 4.9%, יקנעם עילית 3.3% (4.6% בממוצע); יישובים באשכול פריפריאלי 1-4 במחוז צפון: עכו 9.9%, צפת 7.4%, מעלות תרשיחא 5.6%, טבריה 5.4% (7.1% בממוצע).

הגירה שלילית

חישוב מאזן ההגירה הוא מספר התושבים היוצאים מהרשויות המקומיות והמועצות האזוריות בניכוי מספר התושבים הנכנסים אליהן. מאזן הגירה שלילי, או הגירה שלילית, משמעו שיותר תושבים יצאו מאשר נכנסו בערכים אבסולוטיים. ניתן לבדוק נתון זה לקבוצת גילאים ספציפית. כדי להשוות את נתון ההגירה בין המחוזות נבדקה הגירה שלילית של שכבת בני 15-29 מתוך סך האוכלוסייה במחוז: על-פי נתוני הלמ"ס לשנת 2014, במחוז צפון מאזן ההגירה הוא השלילי ביותר למעט מחוז ירושלים (-0.15% במחוז צפון, -0.2% במחוז ירושלים, במחוז תל אביב מאזן ההגירה הוא חיובי ובמחוז דרום -0.05%). גם בבחינת מאזן ההגירה בקרב שכבת האוכלוסייה בגילאי 15-29 מתוך קבוצת גיל זו במחוז: נמצא שמחוז צפון הוא השלילי ביותר, למעט מחוז ירושלים (-0.6%, לעומת -0.8% בירושלים, -0.2% בדרום). המשמעות היא שהאוכלוסייה "הצעירה" לא נשארת במחוז צפון, שככל הנראה לא זוכה למענה מספק בתחומי החיים המשמעותיים בתקופה זו של החיים – בהשכלה ובתעסוקה.

השכלה גבוהה וחינוך

בתחום ההשכלה הגבוהה והחינוך ישנם פערים בין מחוז צפון ליתר המחוזות בארץ. במחוז צפון עדיין ישנם פערים משמעותיים בהישגים לימודיים, למשל:

מנתוני המיצ"ב (מדד יעילות וצמיחה בית ספרי) לשנת תשע"ו עולה כי נתוני המיצ"ב במחוז צפון ומחוז דרום במקצועות מתמטיקה ואנגלית, הן בכיתות ה' והן בכיתות ח' נמוכים מהמוצע הארצי (לדוגמה: הממוצע הארצי במתמטיקה כיתות ה' הוא 554 בעוד שבמחוז צפון הנתונים הם 536 ובמחוז דרום ציון זהה. גם לגבי אנגלית כיתה ה' - הממוצע הארצי הוא 542 בעוד שבמחוז צפון הציון הוא 538 ובמחוז דרום 523; בכיתה ח', במתמטיקה הממוצע הארצי הוא 532 בעוד שבמחוז צפון הציון הוא 515 ובדרום 494; באנגלית באותה שכבת גיל, הממוצע הארצי הוא 564 ואילו במחוז צפון הציון הוא 556 ובדרום - 541).

כמו כן, שיעור הזכאים לתעודת בגרות בשנת 2015, לפי נתוני הלמ"ס, עמד על 73.7% בלבד ואחרי מחוז ירושלים מדובר בשיעור הזכאות הנמוך ביותר בארץ. במטרה להמשיך במגמת צמצום הפערים בתחום זה מוצעים צעדים בתחום פיתוח ההון האנושי בתחום החינוך וההשכלה הגבוהה במחוז צפון. בנוסף לכך, בשנת 2013, שיעור בעלי 13 שנות לימוד או יותר מתוך סך התושבים בגיל העבודה, היה הנמוך בארץ ועמד על 36% (על פי סקר כוח אדם של הלמ"ס). זאת לעומת, 50%-ו 53% במחוז מרכז ובמחוז תל אביב בהתאמה, ו-49.8% במחוז ירושלים ו-40% במחוז הדרום.

בנוסף לנתונים אלו, בבחינה של התפלגות הסטודנטים לתואר ראשון לפי מחוז של המוסד להשכלה גבוהה בשנת תשע"ו (על פי פרסום המל"ג וות"ת, "מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל", 2016) ניתן לראות כי מחוז הצפון מאופיין בשיעור נמוך של סטודנטים, העומד על פחות מ-10%, לתואר ראשון מתוך סך מהסטודנטים בכל הארץ. זאת בהשוואה למחוז ירושלים עם 13.6%, למחוז חיפה עם 13.7%, מחוז דרום עם 14.2%, מעל ל-17% במחוז מרכז ומעל ל-31% במחוז תל אביב. נתון זה מצביע, בין היתר, על היצע נמוך של אפשרויות הלימוד להשכלה גבוהה בצפון. כאמור לעיל, מחוז דרום קיבל תוספת משאבים בתחום זה במסגרת החלטות ממשלה קודמות.

תחבורה

לפי מחקר שנערך בבנק ישראל בשנת 2008 ("השקעה בתשתית תחבורתית, יוממות ושכר"), עולה כי להשקעה בתחום התחבורה היבשתית ישנה חשיבות רבה בפיתוח כלכלה מודרנית ובצמצום פערים כלכליים בין הפריפריה למרכז. לתשתית כבישים יעילה תרומה רבה לשיפור הגישה לתחבורה, ללקוחות, לספקים ולעובדים פוטנציאליים.

בכדי לתת מענה לצורך בחיבור מחוז הצפון למרכז הארץ ממשלת ישראל השקיעה בשנים האחרונות

מיליארדי ש"ח במחלפים וכבישים מהירים בצפון הארץ לצד פיתוח תשתיות רכבת כמו למשל, רכבת העמק מחיפה לבית שאן (תכנון וביצוע מסילת רכבת בודדת בקטע שבין חיפה ועד לבית שאן באורך של כ-60 ק"מ) וקו עכו כרמיאל (תכנון וביצוע מסילת ברזל כפולה בקטע שבין עכו לבין כרמיאל באורך של כ-23 ק"מ). בהחלטה זו נכללים פרויקטים נוספים, גם בתחבורה ציבורית וגם בתשתיות הכבישים, שנותנים את המענה בחיבור רשויות מקומיות בתוך מחוז צפון ובסיוע לחיבור מחוז הצפון למרכז. פיתוח תשתיות בתחום התחבורה הוא צעד משלים לצעדים הנעשים בתחום הפיתוח הכלכלי ובתחום החינוך וההשכלה הגבוהה.

כחלק מהתכנית האסטרטגית של משרד התחבורה, לחיבור הצפון למרכז, מוצע להמשיך בהשקעות הענפות, בדגש על תחבורה להסעת המונים בצפון, והכל כמפורט בהחלטה זו.

נתוני עוני

תחולת העוני במחוז צפון גבוה ביחס למחוזות אחרים וביחס לממוצע הארצי, למעט מחוז ירושלים. 29.4% מהמשפחות במחוז צפון עניות זאת לעומת 12.5% במחוז תל אביב, 9.8% במחוז מרכז ו-18.4% במחוז דרום, כל זאת לפי דו"ח ממדי העוני והפערים החברתיים של המוסד לביטוח לאומי לשנת 2015. בנוסף, מחוז צפון הוא בעל השיעור הגבוה ביותר של מקבלי הבטחת הכנסה – 7.9% מסך האוכלוסייה (בדומה למחוז דרום עם 7.8%), לפי נתוני הלמ"ס לשנת 2014.

פערי העוני והשכר המצויינים לעיל, מעלים צורך ממשי בהתערבות ממשלתית לשם תיקון המצב, תוך שדרוג רמת התעסוקה והשכר במחוז צפון על ידי סל של כלים שונים לצד פעולות לחיזוק השירותים החברתיים כמתואר בהחלטה. כמו כן, במטרה לשפר את רמת החיים של אוכלוסיית מחוז צפון, מוצעים צעדים נוספים בתחום רמת איכות השירותים החברתיים והציבוריים במחוז צפון.

בריאות

בדו"ח הוועדה לבחינת הרחבת שירותי הרפואה בצפון מיום ה-5 בספטמבר 2016, אשר מפורסם באתר משרד הבריאות, נמצא כי תוחלת החיים במחוז הצפון נמוכה בשנתיים מהממוצע הארצי. שיעור תמותת התינוקות במגמת ירידה, אך הוא השני בגודלו לאחר מחוז דרום. על פי נתוני משרד הבריאות "מיטות אשפוז ועמדות ברישוי" מינואר 2016 ועל פי נתוני הלמ"ס לגודל האוכלוסייה לפי מחוזות, במחוז הצפון יש 1.46 מיטות ל-1,000 נפשות – שזה הנתון הנמוך ביותר אחרי מחוז דרום עם 1.34, לצורך ההשוואה: במחוז חיפה 2.48, מחוז תל אביב 2.45, מחוז ירושלים 2.20. יצוין כי מחוז הדרום מקבל מענה, בין היתר בתחום הבריאות, במסגרת החלטת ממשלה 2025 מיום 23.9.2014 שעניינה "תכנית רב שנתית לפיתוח הדרום", הכוללת ועדת היגוי להקמת בית חולים, תוספת מיטות אשפוז, תגבור מערך מוקדי לילה וחיזוק השירותים הרפואיים לגיל הרך. ממוצע הרופאים המועסקים במחוז הצפון הינו 1.6 ל-1,000 נפש, לעומת הממוצע ארצי העומד על 3.45 רופאים.

פירוט נוסף לעניין צרכי מערכת הרפואה בצפון, ניתן למצוא בדו"ח המלא של הוועדה לבחינת הרחבת שירותי הרפואה בצפון. בהתאם לממצאי והמלצות הדו"ח, ולאור מצב שירותי הרפואה בצפון, מוצע בהחלטה זו להקצות משאבים נכבדים לטובת צמצום הפערים בין מחוז הצפון לממוצע הארצי בתחום הבריאות ושירותי הרפואה.

צעדים משלימים לחיזוק העיר חיפה

מטרופולין חיפה הוא המטרופולין הצפוני של מדינת ישראל ושטחו של המטרופולין משתרע מעבר לגבולות מחוז חיפה, וכולל יישובים השייכים למחוז צפון. 51 מהיישובים במטרופולין חיפה, בהם מתגוררים 343,000 איש, משתייכים למחוז הצפון. ממילא, אפוא, החיבור בין מטרופולין חיפה למחוז צפון הוא בל ינותק. בכל המטרופולין מועסקים 237,000 איש.

מעמדה של חיפה כעיר מטרופולין, מקבל ביטוי בתכנית המתאר הארצית 35 (תמ"א 35) - תכנית

המתאר הארצית המשולבת לבניה, לפיתוח ולשימור. בכרך אמצעי המדיניות של התכנית, אשר מפורסם באתר מינהל התכנון, מוזכר כי: "מעמד מטרופולין חיפה כעיר הראשה של הצפון יאפשר חיזוק התפקודים המנהליים והשירותיים למיניהם לאוכלוסיית הצפון כולו". במובן זה, חיפה היא הגרעין של המטרופולין וסביבו נבנה חלק משמעותי מהפעילות הכלכלית במחוז צפון. בתחומי חיפה מצוי גרעין משמעותי של שירותים אזוריים, ובכלל זה עוגני תעסוקה, עוגנים אקדמיים (הטכניון, אוניברסיטת חיפה), שירותים ציבוריים (בית החולים רמב"ם), מרכזים לוגיסטיים (נמל חיפה), מרכזים מסחריים גדולים, תשתיות לאומיות, ומרכזי פנאי, תרבות וספורט – המשרתים את האזור כולו.

נתח משמעותי מהמועסקים ביישובים הממוקמים בחלקו המערבי של מחוז צפון מגיעים למרכז התעסוקה במטרופולין חיפה. כך, לדוגמה, לפי מפת הלמ"ס "הגעת מועסקים למוקד תעסוקה חיפה" (המבוססת על נתוני מפקד 2008): מנהריה מגיעים 25%-29.9% מהמועסקים למרכז התעסוקה בחיפה, 40%-49.9% משפרעם ומעל 50% מעכו. לפי נתוני הלמ"ס אוכלוסייה לפי מחוז, נפה ודת 31.12.15, 80% מאוכלוסיית מחוז הצפון מתגוררת בנפות המערביות (נפות יזרעאל ועכו) וזאת אחת הסיבות לחשיבותה של חיפה למחוז הצפון כולו.

לאור החיבור הכלכלי המשמעותי בין חיפה לבין יישובים הנמצאים במחוז הצפון, ולאור תפקידה של חיפה כליבת מטרופולין חיפה, שהוא המטרופולין היחיד בצפון הארץ, יישום כלי מדיניות לפיתוח מחוז צפון מחייבים פיתוח משלים בתחומים מסוימים בעיר חיפה. על מנת לאפשר את מימוש תפיסה זו, לטובת חיזוק הצפון כולו, מוצע בהחלטה זאת לקדם מספר צעדי מדיניות משלימים לפיתוח הכלכלי הישיר של הצפון אשר ימוקדו בחיפה שבליבת המטרופולין. הצעדים המופעלים בחיפה במסגרת החלטה זו מבוססים על שיקולים מקצועיים, הנגזרים מאפיוני הפעילות, תרומתה הייחודית לפיתוח מחוז הצפון, או קיומו של נכס בעל ייחודיות כלכלית משמעותית בתחום העיר חיפה. להלן יפורטו ההנמקות המקצועיות אודות תרומת סעיפי החלטה לחיזוק מחוז הצפון:

סעיף 8' עוסק בפיתוח תשתיות תחבורה תומכות לשניים מהנכסים הייחודיים של העיר חיפה כעיר המטרופולינית של אזור הצפון – אוניברסיטת חיפה ונמל חיפה.

אוניברסיטת חיפה היא האוניברסיטה הצפונית ביותר במדינה. תחנה מרכזית המפרץ היא מרכז תחבורתי גדול ומשמעותי, אשר מנקז אליו קווי רכבת כבדה, קווי אוטובוסים ואת קווי המטרונית. הגברת הנגישות התחבורתית אל האוניברסיטה באמצעות חיבורה הישיר לתחנה מרכזית המפרץ עשויה לסייע לתושבי מחוז צפון באמצעות צמצום זמני ההגעה לאוניברסיטה ובכך להגביר את הנגישות להשכלה גבוהה. ברוח זאת, שדרוג התשתיות התחבורתיות סביב הנמל החדש, וקיצור זמני ההגעה והיציאה מהנמל עשויים לסייע למחוז הצפון, הן בהיבטי תיירות והן בהיבטי תעשייה ומסחר בינלאומי, זאת באמצעות הפחתת עלויות שינוע הסחורות התעשייתיות והגברת הנגישות לתיירות מחו"ל.

בסעיף 8' מצוינת הודעת רשות מקרקעי ישראל בדבר פיתוח "חזית ים עירונית". יצוין כי פרויקט חזית הים בנמל חיפה הוא פרויקט אסטרטגי רוחבי, בעל חשיבות לצמיחה הכלכלית ולפיתוח הכלכלה, התיירות והתעסוקה במטרופולין כולו וכן באזור הגליל המערבי הסמוכים, הנמצאים אף הם בתחום מחוז צפון. פיתוח חזית הים, בנוסף על ההשקעה בתיירות כמוצע במחוז צפון יכולים לייצר רצף תיירותי בין העיר חיפה לגליל המערבי, ובכך גם להגדיל את התיירות בצפון כולו ולייצר מקומות תעסוקה נוספים.

סעיף 8' עוסק בפעולות בתחום הדיור בתחומה של העיר חיפה. כשם שחיפה היא מוקד כלכלי ומוקד

של שירותים שונים לתושבי הצפון, היא גם מוקד דיור. מנתוני הלמ"ס נמצא כי מבין הערים הגדולות (ירושלים, תל אביב, חיפה, ראשון לציון, פתח תקווה, אשדוד, נתניה, באר שבע) בחיפה שיעור האוכלוסייה של בני 65 ומעלה הוא הגבוה ביותר (20% לעומת ממוצע בישראל של 11%). מדובר בתופעה שהולכת ומתגברת בחמש השנים האחרונות (בשנת 2010 שיעורם היה 18% ומאז הוא במגמת עליה). כמו כן, בבחינת מאזן ההגירה נמצא כי בשנים האחרונות מדובר במאזן הגירה שלילי גבוה בקבוצות בני 0 עד 14 ו-30 עד 44.

לאור זאת, בסעיף 8'ג' מצוינת הודעת רשות מקרקעי ישראל על קידום מאמצים לגיבוש הסכם גג עם עיריית חיפה וזאת בהתאם לעקרונות החלטת ממשלה מס' 1028 מיום 21 בינואר 2016 אשר מתבססת על החלטת ועדת שרים לענייני תכנון, בנייה מקרקעין ודיור ("קבינט הדיור"), ועל פי השיקולים המקצועיים שבבסיסה.

קידום הסכם גג קובע לוחות זמנים ומקורות תקציביים לפיתוח תשתית כוללת ליחידות הדיור המשווקות, וכך מאפשר האצת שיווק של יחידות דיור. משיכת והשאת אוכלוסייה צעירה לחיפה עשויה לסייע בהיבטי מסחר ופיתוח כלכלי למחוז צפון כולו.

סעיף 8'ד' מכיל מספר צעדים אשר תכליתם להגביר את הפעילות האקדמית וכן את פעילות המחקר והפיתוח בעיר חיפה תוך מינוף היתרונות היחסיים של חיפה: אוניברסיטת חיפה, הטכניון, מכוני מחקר ועוד. במסגרת זאת מוצע לרשום את הודעת ות"ת על הגדלת מכסות הסטודנטים במוסדות אקדמיים בחיפה וכן להגדיל את תקציבי המוסדות האמורים. כמו כן, מוצע כי רשות החדשנות תבחן את הגברת התמיכה למכוני מחקר אשר ממוקמים באזור הטכניון.

חיפה משמשת כבר היום כמרכז פעילות של חברות עתירות ידע ומרכזים אקדמיים טכנולוגיים ומהווה את הגרעין של מטרופולין חיפה, ולכן מסומנת כבעלת פוטנציאל להפוך ולצמוח כאבן שואבת ליזמות ותעשיית היי-טק אזורית. בכך היא תסייע למחוז צפון בהיבטי תעסוקה ושכר.

על מנת לסייע במימוש הפוטנציאל הקיים בחיפה, שהוא ייחודי לאזור הצפון כולו, וכולל שילוב של אקדמיה, מוסדות ציבור אחרים ופעילות קיימת של המגזר העסקי, ובכדי לאפשר לחיפה ולאזור הצפון הנסמך עליה, להתמודד מול אזור המרכז ברמת האטרקטיביות לפעילות של חברות מהתעשייה עתירת הידע, מוצע לקדם כלים ייחודיים של הפעלת מודל "עיר חכמה ומוגנת סייבר" בעיר ולהקים צוות שיגבש תכנית לחיזוק מעמדה של חיפה כמוקד תעשייה עתירת ידע.

דברי הסבר

רקע כללי

החלטת הממשלה זו נשענת על בסיס מחקרי ובאה לאחר עבודת מטה ממשלתית ממושכת, אשר החלה על ידי אגף אסטרטגיה ותכנון מדיניות במשרד הכלכלה והתעשייה החל משנת 2014, שבתן את מידת הפיתוח הכלכלי באזורי הפריפריה. מניתוח הנתונים עלה בבירור כי בהשוואת מדדים מאקרו כלכליים משמעותיים המצב באזור הצפון לוקה בחסר בהשוואה לשאר אזורי הארץ כמפורט בפרק עדיפות לאומית.

בעקבות עבודה זו אימץ הפורום לתכנון אסטרטגי של המועצה הלאומית לכלכלה את סוגיית הפיתוח הכלכלי-אזורי של הצפון ושילבה בהערכת המצב האסטרטגית הכלכלית-חברתית אשר הוצגה לממשלה ה-34 ואומצה על ידה כאחד משבעת יעדיה האסטרטגיים. לאור זאת, נקבע במסגרת החלטת ממשלה מס' 146 כי יש לגבש תכנית אופרטיבית כלל ממשלתית לפיתוח כלכלי של מחוז הצפון. לצורך גיבוש התכנית המשיך משרד הכלכלה והתעשייה בעבודה בין משרדית מקיפה לזיהוי הפערים וגיבוש כלים לפיתוח כלכלי של מחוז צפון. במקביל נעשתה עבודת שיתוף ציבור נרחבת בהשתתפות נציגי הרשויות המקומיות, נציגות התושבים, בעלי עסקים בצפון, עמותות וארגוני מגזר שלישי, ועוד. כמו כן, בוצעה עבודת מחקר שכללה: לימוד של תכניות פיתוח אזורי בעולם, ניתוח תמונת מצב כלכלית-חברתית בשיתוף הלמ"ס וביטוח לאומי, למעלה ממאתיים ראיונות ופגישות עם גופים מקצועיים בשטח, סקר צרכי תעסוקה ייעודי ומקיף של מפעלי התעשייה כולל מיפוי מקיף של מצב התעשייה בצפון, סקר חסמי חדשנות ועוד.

החלטת ממשלה מס' 1849 הגדירה צוות עבודה בין-משרדי בהובלת נציגו של שר הפנים והמשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל לגיבוש תכנית אופרטיבית לפיתוח הצפון בהסכמת שר האוצר, במטרה לקדם את התעסוקה, התעשייה, התיירות, הפריון בעבודה ורמת החיים באזור הצפון. הצוות שכלל בפועל משרדי ממשלה רבים, ובפרט משרד הכלכלה והתעשייה, תיכלל את העבודה בנושא והביא לידי הבשלה את התכנית לפיתוח כלכלי של מחוז צפון, אשר מובאת לאישור הממשלה במסגרת החלטה זו.

התכנית מבוססת בעיקרה על ניצול היתרונות היחסיים של האזור וכן קידום מהלכים מחוללי שינוי העשויים להוביל לצמיחה כלכלית.

1. כללי

מנכ"ל המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל יהיה אחראי על ביצוע מעקב ובקרה, וכן גם פיקוח, קידום תכניות זמינות, הסרת חסמים, דיווח לממשלה על ההתקדמות, בקרה תקציבית, סנכרון בין פעולות הממשלה לרשויות המקומיות ולגופי השטח במתווה שימצא מתאים ועוד.

2. פיתוח כלכלי

הפרק הראשון במחליטים עוסק בפיתוח כלכלי של מחוז הצפון ובו מנועי צמיחה מרכזיים בהחלטה: משיכת תעשייה עתירת ידע ויצירת מקומות תעסוקה איכותיים, הגדלת פריון העבודה, קידום תעשייה תחרותית ומתקדמת, משיכת השקעות ויזמים, חיזוק עסקים קטנים ובינוניים, פיתוח אזורי תעשייה, עידוד המחקר והפיתוח, פיתוח התיירות, פיתוח תשתיות גז טבעי ותשתיות בתחום הפסולת – כל אלה במחוז צפון. זאת, לצד מנועי הצמיחה הכלכליים אשר יהוו את התשתית הנדרשת להתפתחות והתחזקות האזור הן כלכלית והן חברתית ויפורטו בפרקים הבאים.

מטרת הכלים המפורטים בסעיפים 2א-2ב בגוף ההחלטה היא להגדיל את היצע העבודה במחוז

הצפון, יחד עם העלאת הפריון בעבודה ובאמצעות כך לתרום להעלאת השכר. כאמור, נתוני התעסוקה במחוז צפון המוזכרים בפרק עדיפות לאומית, מעידים כי קיים פער בין מחוז זה ליתרת המדינה. לפיכך על מנת להתגבר על פערים אלו, מוצע להפעיל כלים שונים כגון משיכת חברות, עידוד השקעות חדשות בתעשייה, מחקר ופיתוח ובתיירות, כלים ייעודיים להעלאת הפריון בקרב עסקים בצפון, סיוע לעסקים קטנים ובינוניים ועוד. להלן פירוט הכלים:

א. משיכת תעשייה עתירת ידע ויצירת מקומות תעסוקה במחוז צפון

התעשייה עתירת הידע בכלל וענף ההיי-טק בפרט, הם בעלי פוטנציאל רב לשמש מקור לתעסוקה איכותית ולשיפור המצב הכלכלי-חברתי במחוז הצפון. על אף היתרונות הכלכליים הקיימים בריכוז חברות במספר מוקדים מצומצם, אשר מאפשר אינטראקציות בין עובדים ושוק עבודה רחב של היצע וביקוש, שהביאו לפיתוח תעשיית ההיי-טק בעיקר במרכז המדינה, ישנן דוגמאות לצמיחה של תעשייה זו גם באזורי פריפריה המרוחקים יותר מהמרכז. כך, לדוגמה, באמצעות מתן תמריצים ממשלתיים לתעשייה עתירת הידע בדרום, החלה צמיחה של באר שבע כ"עיר הסייבר" (החלטת ממשלה מס' 1815 מיום 06.07.2014 שעניינה "הקמת קריית הסייבר הלאומית והטבת מס לחברות סייבר בקריה").

לפיכך, ועל מנת למשוך חברות, בדגש על חברות עתירות ידע, למחוז הצפון מוצע כי משרד הכלכלה והתעשייה יפעל לביצוע תיקונים בהוראת מנכ"ל 4.18 ("תכנית סיוע לקליטת עובדים נוספים בעסקים בישראל באזורי עדיפות לאומית בעלות העסקה גבוהה"). מטרת צעד זה היא למשוך חברות עתירות ידע למחוז הצפון אשר יהוו עוגן תעסוקתי איכותי ומשמעותי ויובילו למשיכתן של חברות נוספות למחוז צפון תוך הגדלת מקורות התעסוקה האיכותית בו.

לצד עידוד משרות איכותיות, ישנה חשיבות מיוחדת לשילובן של אוכלוסיות בעלות שיעור השתתפות נמוך בתעסוקה, בדגש על האוכלוסייה הערבית והחרדית. לשם כך יפעל מרכז השקעות במשרד הכלכלה והתעשייה לתעדוף מחוז הצפון במתן סבסוד שכר למעסיקים בהתאם להוראת מנכ"ל 4.17 ("תכנית סיוע לקליטת עובדים נוספים בישראל"). כמו כן, יבחן את החסמים שיש לתקנם, בהוראה הקיימת, בכדי למשוך תעסוקה של אוכלוסיות בעלות שיעור השתתפות נמוך בתעסוקה בענפים בעלי פריון עבודה גבוה.

לצד עידוד התעסוקה, נעשים גם צעדים שמטרתם להביא להגדלת ההשקעות בצפון. אזורי הפריפריה הרחוקה מתאפיינים לרוב בחוסר אטרקטיביות בפני משקיעים ויזמים ולכן מציבים אתגר משמעותי בפני משיכת השקעות לאזורים אלו. חוק עידוד, לפני ביצוע התיקון אשר נידון בימים אלו בכנסת, לא ענה על אתגר זה באופן מספק. ממצא זה עולה מדוח צוות הבדיקה לעניין הטבות על פי חוק עידוד (מיוני 2015 בראשות יעל אנדרון מנכ"לית משרד האוצר ויו"ר הצוות): "אחת החולשות הקיימות בחוק במתכונתו הנוכחית היא היעדר גמישות מספקת בכל הקשור לתעדוף הפריפריה הרחוקה מבחינת שיעור המענקים". על מנת למשוך השקעות ליישובי הפריפריה הרחוקה במחוז הצפון ממשלת ישראל החליטה על תיקון חוק עידוד השקעות הון, באופן בו מפעלי תעשייה המצויים במחוז צפון באשכולות פריפריאליים 1-4 (על פי הגדרות הלמ"ס) יוכלו, בהתאם לעמידה בקריטריונים נוספים, לקבל עד 10% מענק נוסף עבור ההשקעה המזכה. זאת בדומה לגובה המענק המירבי לו זכאי מפעל בנגב אשר עומד בתחנינים שנקבעו בחוק עידוד.

ב. הגדלת פריון העבודה במחוז צפון

פריון העבודה בישראל נמוך בכ-25% מרמת הפריון הממוצעת של מדינות ה-OECD (מתוך:

"הגורמים להתרחבות פערי הפריץ בין ישראל ל-OECD: השוואה ענפית רב שנתית", מכון טאוב, 2014). מקורו של פער זה נובע הן מענפי המסחר והשירותים והן מענפי התעשייה המסורתית. בהחלטה זו מוצע להפעיל שני מסלולים חדשים להעלאת הפריץ בעבודה באמצעות משרד הכלכלה והתעשייה: מסלול לתעשייה ומסלול לענפי המסחר והשירותים. היות ובמחוז הצפון מרוכז נתח משמעותי של התעשייה המסורתית בישראל, כמפורט בפרק עדיפות לאומית, הוחלט במסגרת החלטה זו כי מרכז השקעות במשרד הכלכלה והתעשייה יפעל לפיתוח מסלול פריץ ייעודי לתעשייה במחוז צפון. המסלול יגובש תוך מתן מענה לחסמים הקיימים. לשם הפעלת המסלול יוקצו 60 מיליון ש"ח בשנים 2017-2018. בנוסף, על מנת לשפר את פריץ העבודה בענפי המסחר והשירותים, אשר תרומתם לפער הפריץ בעבודה היא המשמעותית ביותר, תפעל הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה לגיבוש תכנית ולתמיכה בשיפור פריץ העבודה בענפים אלו במחוז הצפון. לשם הפעלת המסלול יוקצו 30 מיליון ש"ח בשנים 2017-2018

ג. קידום תעשייה תחרותית ומתקדמת במחוז צפון

אחת הדרכים המרכזיות להתמודדות עם הפריץ הנמוך בעבודה והתחרות בזירה הבינלאומית, ולהוביל לניוד יכולות הייצור בשרשרת הערך הגלובלית ממדינות המזרח למערב היא באמצעות הטמעת ייצור מתקדם במפעלים יצרניים. בישראל, קיימים מפעלי תעשייה רבים העוסקים בייצור וסובלים מפריץ עבודה נמוך. מפעלים אלו מאופיינים בשמרנות טכנולוגית, מחסור בעובדים מקצועיים והשקעה נמוכה יחסית במחקר ופיתוח, מכוונת ובציוד חדשני.

בהחלטה זו מוצעים שני צעדים משמעותיים אשר מטרתם למשוך תעשייה מתקדמת למחוז הצפון – האחד הוא עידוד ייצור מתקדם וחדשנות תעשייתית, והשני בחינת הכלים לקידום חברות בעלות ייצור מתקדם במחוז צפון של רשות החדשנות. ייצור מתקדם הוא תהליך בתעשייה המכוון לשיפור התוצאות העסקיות ואשר כולל לפחות אחד מן המרכיבים הבאים: (1) הטמעת שיטות ייצור חדשניות (2) דיגיטציה ושילוב מערכות IT בתהליך הייצור (3) שימוש בחומרים מתקדמים. הצוות, כמפורט בהחלטה, יבחן את הדרכים לקידום הטמעה של ייצור מתקדם בתעשייה בישראל תוך מתן מענה ממוקד לתעשייה המסורתית. הצעד השני הוא שרשות החדשנות תבצע בחינה של הכלים המתאימים לקידום חברות בעלות ייצור מתקדם שבסיסן במחוז צפון כדי להגביר את כושר התחרות של התעשייה היצרנית בישראל. יעדי כלי סיוע כאמור הינם: שיפור הפריץ של התעשייה היצרנית; עלייה בשיעור הייצוא מתוך המכירות/תחליף ייבוא; גידול משמעותי במכירות; תעסוקה איכותית יותר; העלאת הפריץ לעובד. לרשות החדשנות יש מגוון כלים שהיא יכולה להשתמש בהם לתעשייה היצרנית כגון: מסלול תמיכה במענקי מחקר ופיתוח, הרחבה ושדרוג של "המכונה למו"פ" שמלווה חברות ומיעצת בנושא קידום מחקר ופיתוח בתעשייה היצרנית, תכנית "מעבדות חדשנות" אשר מקדמת חדשנות פתוחה באמצעות תשתיות בהן יוכלו להשתמש חברות ועוד.

על מנת לפתח תעשייה חזקה ותחרותית במחוז צפון יש לפעול לטובת עידוד השיווק לחו"ל בקרב חברות ומפעלים במחוז צפון. שיווק לחו"ל מאפשר לחברות להגדיל את המחזור העסקי. ממתקרים עולה כי הפריץ בעבודה בענפים מייצאים גבוה מהפריץ בעבודה בענפים שמוכרים לשוק המקומי בלבד (ברנד, 2014). כמו כן, נמצא כי בענפים שבהם פריץ העבודה בישראל גבוה לעומת ממוצע מדינות ה-OECD, קיים מתאם חיובי בין שיעור הייצוא לרמת פריץ העבודה בענף (בנק ישראל, 2015). מינהל סחר חוץ מפעיל מספר כלים לעידוד השיווק הבינלאומי של חברות

מייצאות, ובהתאם למתואר בגוף ההחלטה, כלים אלו יתעדפו חברות שבסיס פעילותן במחוז הצפון.

בנוסף, מוצע לפעול להקמת קהילות ידע מקצועיות, שתכליתן קהילות פיתוח עסקי. קהילות ידע הן כלי חדש, שמטרתו קידום סקטור תעשייתי בצורה גמישה ודינאמית בהתאם לצורכי התעשייה. הקהילה כוללת את כלל בעלי העניין בתחום תעשייתי: יזמים, חברות גדולות וקטנות, לקוחות, נותני שירותים, משקיעים, קובעי מדיניות מצד ממשלה והסקטור הציבורי והאקדמיה. קהילות אלה הן חלק מהותי ביצירת אקוסיסטם לתחום תעשייתי. הקהילה מאפשרת תקשורת ואינטראקציה בין השחקנים השונים ומאפשרת לממשלה לחדד את כלי התמיכה ולאתר חסמים, כל זאת במטרה לייצר פלטפורמה מדויקת שמשרתת בצורה מיטבית את התעשייה. הקהילה פועלת באמצעות כלים שונים - מפגשי העברת ידע ורישות (Meet Up), אתגרים, האקאטונים, מפגשי משקיעים, סדנאות מתן כלים ליזמים, פיתוח מנטורים, קידום נטוורקינג ועוד. קהילות פיתוח עסקי הן אחת הדרכים שמאפשרות לממשלה להדק את ממשקי העבודה עם תחומי יעד בתעשייה הישראלית.

ד. משיכת השקעות ויזמים למחוז הצפון

בנוסף לתיקון האמור בסעיף א(3) בפרק פיתוח כלכלי בהחלטה, ימשיך ויפעל מרכז השקעות במשרד הכלכלה והתעשייה על מנת למשוך מפעלים למחוז הצפון במסגרת חוק עידוד. כמו כן, חלק בלתי נפרד ממנועי צמיחה אזוריים הוא קידום ומשיכת השקעות זרות, בהתאם לכך, תפעל הרשות לשיתוף פעולה תעשייתי וקידום השקעות זרות במשרד הכלכלה והתעשייה לטובת שיווק מחוז הצפון כיעד אטרקטיבי להשקעות זרות, תוך איתור חסמי הכניסה ליזמים וחשיפתם להזדמנויות העסקיות הגלומות בהשקעה במחוז הצפון.

ה. חיזוק עסקים קטנים ובינוניים במחוז צפון

בדו"ח תקופתי של מצב העסקים הקטנים והבינוניים בישראל 2013-2014 של הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה והתעשייה צוין כי: "עסקים קטנים ובינוניים חזקים הם תנאי למשק יציב וצומח ולחברה שוויונית יותר, ולכן תמיכה בעסקים אלו היא אחת המטרות המרכזיות של משרד הכלכלה והתעשייה בשנים הקרובות". עסקים קטנים ובינוניים סובלים מחסמים אופייניים כתוצאה מגודלם. באופן כללי, עסקים אלו חשופים הרבה יותר לתנודות בכלכלה המקומית והם בעלי רמת פגיעות גבוהה יותר כתוצאה מהעדר גב מימוני משמעותי ורשת ביטחון סוציאלית. מלבד הקשיים איתם מתמודד כל עסק קטן, עסקים קטנים ובינוניים במחוז הצפון סובלים גם מחסמים נוספים ובראשם הריחוק הגיאוגרפי (ממרכז הארץ וביניהם) ופיזור אוכלוסייה גדול יותר בשל ריבוי ישובים קטנים. לאור זאת, כמפורט בגוף ההחלטה, מוצעת הקצאת תקציב לעסקים קטנים ובינוניים במחוז צפון. בנוסף לכך, פרויקט "מסחר מקוון בעסקים קטנים ובינוניים" נועד לסייע לבעלי עסקים קטנים ובינוניים מיישובים במחוז הצפון, זאת באמצעות הדרכות מסובסדות ומענקים להקמת מערך שיווק דיגיטלי הכולל חנות וירטואלית, סליקה מקוונת ושילוח.

ו. פיתוח אזורי תעשייה במחוז צפון

מינהל אזורי תעשייה במשרד הכלכלה והתעשייה יפעל לפיתוח ושדרוג אזורי תעשייה במחוז הצפון ולעידוד שילובן של רשויות נוספות באזורי תעשייה קיימים. מוצע לקדם ולפתח את אזורי תעשייה במחוז צפון, מתוך תפיסה של משרד הכלכלה והתעשייה שהם יהוו עוגני תעסוקה משמעותיים. בנוסף, עידוד שילובן של רשויות נוספות, בדגש על רשויות מיעוטים, כשותפות

באזורי תעשייה קיימים הוא בעל חשיבות רבה לחיזוק החוסן הכלכלי-חברתי של רשויות מקומיות אלה ושל מחוז הצפון בכלל.

ח. עידוד המחקר והפיתוח במחוז צפון

למדינת ישראל יתרון יחסי בתחום הביוטכנולוגיה (פרסום של ה-OECD, תחרות בכלכלת הידע – פרק 5 יתרון טכנולוגי) ומוסדות המחקר בישראל הם בעלי שם עולמי. מחקרים רבים בתחום הטכנולוגי נערכים במוסדות המחקר ומספר הפטנטים בתחום הביו-פארמה בישראל הוא מהגבוהים בעולם. עם זאת, פעילות מחקרית זאת אינה מממשת את הפוטנציאל העסקי-מסחרי שלה. זאת מכיוון שהשקעה בתחום דורשת ניסיון, מומחיות, תשתיות, קשרים ו"אורך נשימה", על מנת לתמוך בחברות לפיתוח תרופות והבאתן לשלבים מתקדמים. לחממות הרגילות אין את הכלים הדרושים לתמיכה בתחום זה, ולכן הן גם לא מחפשות הזדמנויות השקעה בתחום. על כן מוצע להקים חממה ביו-טכנולוגית נוספת. מיקוד חממה נוספת לתחום הביוטכנולוגיה במחוז הצפון יהווה מקור משיכה ליוזמים רבים בתחום זה מרחבי הארץ ויהווה מוקד לצמיחת תעשייה זו במחוז צפון ובפרט במדינה ישראל בכלל. לטובת הקמת החממה יוקצו 27 מיליון ש"ח מתקציב משרד הכלכלה והתעשייה מתחום הפעולה של רשות החדשנות ותינתן עדיפות להקמת החממה ברשויות בפריפריאליות 1-4 במטרה לסייע ליצירת מקומות עבודה באזורים אילו. בנוסף, רשות החדשנות, תבחן מתן עדיפות למיקום בסמיכות למוקדי ידע רלבנטיים לתחום זה. במחוז הצפון פועלים מספר מרכזי מחקר ופיתוח אזוריים – מרכז ידע גליל עליון (מיג"ל) בקרית שמונה, אגודת הגליל בשפרעם והמכון לחקר הגולן בקצרין. המחקר במכוני המחקר והפיתוח מהווה חוליה מקשרת בין המחקר בעולם האקדמי לתעשייה. יתר על כן, בין מרכזי המחקר והפיתוח האזוריים במחוז הצפון, לבין חברות מהמגזר הפרטי קיימים שיתופי פעולה, ואף היו חברות שנוסדו על בסיס מחקר מתקדם שהתבצע במרכזים אלו. בהחלטה זו, מוצע להגדיל את התמיכה במכוני המחקר הפועלים במחוז צפון ונתמכים על ידי משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל. התמיכה במרכזי המחקר והפיתוח האזוריים תינתן, בין היתר, לצורך חיזוק שיתופי הפעולה והחיבור בין מרכזי המחקר והפיתוח האזוריים עצמם ובין מרכזי המחקר והפיתוח האזוריים לתעשייה ולאקדמיה, וזאת כדי לייצר מארג מחקר משותף וחזק, ולהוות כר פורה לקידום המחקר והפיתוח.

כמו כן, על מנת לחזק את התחום המחקרי במחוז הצפון מוצע לגבש צעדים לפיתוח תעשייה מתקדמת בתחום המזון והתזונה. תחום המזון מתפתח מאוד בשנים האחרונות, דרך מגמות של פיתוח מוצרים חדשים, מוצרי מזון בריאותיים, טכנולוגיות מתקדמות ועוד. מצד אחד, דרישות הצרכנים למזון איכותי ובריא גוברות עם השנים, ומצד שני התעשייה מתמודדת עם אתגרים הנובעים מהשטחים מצטמצמים, שינויי אקלים, חומרי גלם מתחלפים וכו'. על פי "דוח הכנה להקמת המכון הלאומי לחדשנות ומחקר במזון ותזונה בריאותית" שפורסם באוקטובר 2016: תעשיית המזון היא השנייה בגודלה בין ענפי התעשייה השונים, הן מבחינת כמות המשרות והן מבחינת הערך המוסף המיוצר בה והיא סובלת מפיריון נמוך ביחס לענפי תעשייה אחרים. ככל שיוחלט על הפעלת מכון בתחום המזון הוא יופעל ברשויות בפריפריאליות 1-4 וכן תיבחן מתן עדיפות למיקום בסמיכות למוקדי ידע רלבנטיים לתחום זה.

חיזוק נוסף בתחום המחקרי נוגע למחקר המוצע בימת הכנרת. הכנרת היא אגם בעל רגישות אקולוגית גבוהה ובעלת חשיבות למשק המים בישראל ובמדינות סמוכות. עקב בצורת קשה בצפון הארץ ופגעי סביבה אחרים נצפו בשנים האחרונות אינדיקציות לאי-יציבות אקולוגית של הימה. חוקרי המעבדה לחקר ימת הכנרת ומרכזי המחקר והפיתוח שבאזור משתתפים בתוכניות

שוונת העוסקות בימה על מנת להמשיך את המחקר על המערכת האקולוגית של הכנרת. משרד, הטכנולוגיה והחלל הוציא ביולי 2016 קול קורא למחקר על הדגה בימה לצורך ויסות ותכנון בר קיימה של ענף הדיג באזור. לפיכך מוצע בהחלטה זו להקצות סכום של 1 מיליון ש"ח למחקר בכנרת.

ט. פיתוח התיירות במחוז צפון

מעבר לכלי הסיוע לתעשייה ולעידוד המחקר והפיתוח, מוצע לפעול גם בתחום התיירות במחוז הצפון. לענף התיירות במחוז הצפון פוטנציאל משמעותי להגדלת שיעור התעסוקה והגברת הצמיחה הכלכלית. עם זאת, הנתונים מראים כי פוטנציאל זה אינו ממומש במלואו. ראוי להדגיש כי עידוד התיירות למחוז הצפון יסייע גם בתחרות מול הענף בעולם ולא רק בשוק המקומי. כמו כן, תוספת של בתי מלון תסייע בעידוד התיירות הנכנסת למחוז הצפון ותגדיל את היצע מקומות הלילה בשוק המקומי.

על מנת לפתח את התיירות במחוז צפון משרד התיירות יקדם שימוש בשני כלים מרכזיים שמטרתם היא לפתח את התעסוקה במחוז צפון בתחומי התיירות והמסחר הנלווה: נוהל פיתוח תשתיות תיירות ציבוריות ואישור פרויקטים במסגרת מינהלת השקעות במשרד התיירות. במסלול פיתוח תשתיות תיירותיות המשרד פועל באמצעות צוות תכנון ופיתוח, המורכב מנציגי המשרד ונציגי משרד האוצר. בהתאם לנוהל המפורסם לציבור בתחילת השנה, רשויות מקומיות רשאיות להגיש בקשות לתמיכה בפרויקטים תיירותיים בתחומן. הבקשות בעלות הדירוג הגבוה, זוכות למענק.

במסלול עידוד פיתוח אחסון מלונאי, פועלת מינהלת השקעות, מכוח חוק עידוד, שמטרתה לעודד השקעות בהקמה, השבה והרחבה של מלונות ומפעלי תיירות. מסלול התמיכה דרך חוק עידוד מיועד ליזמים פרטיים, המבקשים לקבל תמיכה בפיתוח בתי מלון ומקומות לינה ברחבי הארץ. במסלול לעידוד אחסון מלונאי מפרסם משרד התיירות נוהל שנתי ובו מוצגים לציבור הרחב תנאי הסף ואמות המידה לבחינה.

בנוסף, מוצע להאיץ שיווק מגרשים המיועדים לתיירות בסמוך לכינרת ול"משולש הקדוש".

כמו כן, הקצאת כספים לעידוד אירועי תרבות וספורט תיירותיים למחוז צפון תאפשר לתעשיית התיירות אופק תיירותי של אירועים החשובים לתעשיית התיירות.

י. תשתיות גז טבעי

בנוסף לכלים שהוזכרו עד כה, מוצע לתת תמיכה בחיבור צרכני גז מרוחקים במחוז הצפון לשימוש בגז טבעי חלף דלקים מבוססי נפט גולמי. שכן, הכדאיות הכלכלית בפרישת רשת החלוקה של גז טבעי באזורים מרוחקים, המאופיינים בצריכת גז נמוכה באופן יחסי, נמוכה לרוב. לכן, מוצע בסעיף זה להעניק תמיכה ממשלתית לקידום פרישת רשת החלוקה באזורים מרוחקים ובכך לסייע לצרכנים מרוחקים תוך הקטנת העלות הנוספת שהייתה מושתת עליהם במסגרת התעריף אלמלא התמיכה הממשלתית המוצעת בהחלטה. המנגנון לפיו יחולק התקציב יקבע בין אגף התקציבים במשרד האוצר ובין משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים, על פי שיקולים מקצועיים ומתוך מטרה לקדם את פרישת רשת החלוקה באופן המיטבי. הקצאת הסכום הסופי למחוז הצפון תהיה כפופה למנגנון שייקבע.

יתרה מכך, מוצע בהחלטה זו לקדם שימוש נוסף בגז טבעי, על ידי האצת חיבור תחנות התדלוק לגז טבעי ושדרוג קווי החלוקה. קידום השימוש בגז טבעי בתחבורה טומן בחובו תועלת כלכלית

וסביבתית רבה למשק בעיקר בשל הקטנת פליטות המזהמים ובפיתוח משק הגז הטבעי בישראל. החלטת הממשלה מס' 1837 מיום 11.08.2016 שעניינה "העברת המשק לגז טבעי" קובעת כי על משרד האוצר ועל משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים להוציא לפועל תכנית משולבת למתן מענקי חלוץ ורשת ביטחון לתחנות תדלוק בגז טבעי דחוס (גט"ד) במשך 7 שנים. התקציב הכולל יחולק בהתאם לקריטריונים שנקבעו במסגרת קול קורא שפרסם משרד התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים ביום 13.10.2016, זאת על מנת להבטיח פרישת רשת תחנות התדלוק באופן המיטבי.

בנוסף לאמור, לצורך קידום שימוש בגז טבעי ופרישת רשת חלוקת הגז הטבעי במדינת ישראל, הוסכם על ביצוע השקעה ממשלתית, אשר תייצר ודאות ויציבות עבור הגורמים בענף ותסייע בקידומו. תכנית ההשקעות עתידה לסייע בפרישה מהירה של הקווים ובהתאמתם לצרכי המשק המתפתחים, בכלל זה תחנות לתדלוק בגז טבעי דחוס (גט"ד). במסגרת התכנית ישודרגו צירי חלוקה, על ידי הגדלת קוטר הצינור, שינוי החומר ממנו הוא מורכב, או כל דרך אחרת אשר תביא להגדלת ספיקת המערכת ולשיפור ביכולתה לשרת צרכנים מרוחקים. המנגנון לפיו יחולק התקציב יקבע בין אגף התקציבים במשרד האוצר ובין משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים, על פי שיקולים מקצועיים ומתוך מטרה לקדם את פרישת רשת החלוקה באופן המיטבי; הסעיפים הנוגעים לדבר בגוף ההחלטה מבטיחים את חלקו של מחוז הצפון בהקצאה כאמור. הקצאת הסכום הסופי למחוז הצפון תהיה כפופה למנגנון האמור.

הקריטריונים המקצועיים לפסקאות (1) ו-(3) יגובשו ע"י הגורמים המקצועיים (אגף תקציבים, רשות הגז הטבעי ומשרד האנרגיה) ויובאו בפני הגורמים המחליטים, והעבודה על קריטריונים אלה כבר החלה.

יא. תשתיות בתחום הפסולת

במסגרת נושא זה, מוצע לקדם בהחלטה שלושה צעדים: הראשון הוא בחינה של מנגנוני סיוע ועלויות לתכנון והקמה של מתקנים למחזור והשבה, מיון וטיפול בפסולת בגליל במימון קרן הניקיון. לאחר הקמת מערך יעיל לאיסוף פסולת מהרשויות, באמצעות אשכולות הרשויות, יש לסגור את מעגלי הטיפול האזוריים בפסולת על ידי הקמת מתקני מחזור, מיון וטיפול בחומרים שיאספו ועל ידי כך להביא לתועלת נוספת לרשויות החברות באשכולות. אתרי הפסולת הקיימים כיום במחוז הצפון צפויים להיסגר ובכך להגדיל את עלויות השינוע לרשויות. לפיכך, יש לבחון מציאת פתרונות יעילים כלכלית לטיפול בפסולת, בתחום אשכולות הרשויות ובניהולם. על מנת שניתן יהיה לעמוד במטרות אלו, יש לבחון מהו מנגנון הסיוע היעיל ביותר (השתתפות ישירה בתכנון והקמת המתקנים, רשת ביטחון, סבסוד המוצר הסופי וכד') שיבטיח את הפעלת המתקנים בהצלחה לאורך זמן.

הצעד השני, הוא בתחום איסוף הפסולת ברשויות המקומיות. משרד הפנים הקים אשכולות רשויות על מנת להגדיל את יכולת מיקוח שלהן מול ספקי שירות וליהנות מיתרון לגודל. קרן שמירת הניקיון אישרה תמיכה על סכום של 50 מיליון ש"ח לכל אחד מחמשת האשכולות. במסגרת קול קורא שפרסם המשרד הועברו לאשכול נגב מערבי 50 מיליון ש"ח, לאשכול יישובי בית הכרם, 15 מיליון ש"ח ולאשכול גליל מזרחי 35 מיליון ש"ח. הסכומים המופיעים בהחלטה הם השלמה לאשכולות שטרם קיבלו את מלוא הסיוע. הסיוע, במסגרת החלטה זו יהיה בהתאם לעקרונות הקול הקורא הקודם. יחד עם זאת המשרד להגנת הסביבה שומר לעצמו אפשרות להסיט כספים בין סעיפי הסיוע השונים ולעדכן את עקרונות הסיוע בהתאם ללקחים שהופקו מהקול הקורא שכבר פורסם.

הצעד השלישי הוא הקמת מתקן להפקת אנרגיה מתחדשת מפסולת אורגנית. הסדרתה רשות החשמל בתחום אנרגיות מתחדשות המאפשרת הקמת מתקני ביוגז לטיפול בפסולת אורגנית, מתקנים אלו מייצרים אנרגיה מתחדשת תוך צמצום הטמנת פסולת אורגנית, צמצום פליטות גזי חממה ויצירת דשן אורגני איכותי. חוות הלולים בשטחי המועצות האזוריות מייצרות כיום כמות פסולת אורגנית המספיקות להניע מערכות קו-גנרציה בהספק חשמלי של כ-5 מגה וואט שצפויות לייצר כ-40 מיליון קוואט"ש, אשר יוזנו לרשת החשמל.

לאור האמור, ובמטרה להשיג את התועלות סביבתיות כגון: צמצום הטמנת פסולת אורגנית, צמצום פליטות גזי חממה וייצור אנרגיה מתחדשת, וכן להפחית את עלויות פינוי הפסולת למשקים החקלאיים, מוצע בהחלטה זו כי משרד החקלאות ופיתוח הכפר יקצה מענק להקמת מתקן ביו-גז במחוז צפון. אשר יאפשר הפקת אנרגיה מפסולת של ענף לולי ההטלה. צעד זה יסייע להעלאת הפיריון בענף.

3. חינוך והשכלה גבוהה

הפרק השני בהחלטה זו, מתמקד בפיתוח ההון האנושי. במחוז צפון ישנם פערים משמעותיים בהישגים לימודיים (כמפורט בנתונים המוזכרים בפרק עדיפות לאומית). בכדי להתמודד עם פערים אלה נעשים צעדים גם בהשכלה הגבוהה וגם בחינוך (בתי הספר וחינוך בלתי פורמאלי).

א. פיתוח ההון האנושי בתחום ההשכלה הגבוהה

על מנת להדק את הקשר בין תפוקות מערכת ההשכלה הגבוהה לבין צרכי המשק בכל הנוגע להכשרת ההון האנושי הוועדה לתכנון ותקצוב של המועצה להשכלה גבוהה (להלן - ות"ת) הציבה יעד של גידול ב-40% במספר הסטודנטים הלומדים מקצועות נדרשים בשוק התעסוקה (למשל, מדעי המחשב, הנדסת חשמל ואלקטרוניקה, מערכות מידע ועוד) וזאת בהתאם להחלטת ממשלה מס' 5080 מיום 26.08.2012 שעניינה "הגדלת היצע כוח האדם המיומן הנדרש לתעשייה עתירת הידע". לשם כך, ות"ת תגבש כלים שונים במהלך התכנית הרב שנתית.

בנוסף, במטרה לחזק מוסדות הפועלים באזורי פריפריה ועדיפות לאומית דוגמת מחוז הצפון, ות"ת תפעל להגדלה של כ-560 מכסות לקליטת סטודנטים במחוז צפון במהלך התכנית הרב שנתית. כמו כן, ות"ת תבחן כלים שונים לגיוס ושימור סגל אקדמי במוסדות תוך שיתוף כל הגורמים הרלוונטיים במשרד האוצר. נציין כי המכללות האקדמיות במחוז צפון המתקצבות על ידי ות"ת הן: המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה, המכללה האקדמית עמק יזרעאל, המכללה האקדמית תל-חי, המכללה האקדמית גליל מערבי, המכללה האקדמית צפת והמכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן.

ב. מכללות חינוך

כמו כן, במטרה לחזק את המכללות האקדמיות לחינוך שבמחוז צפון בהחלטה זו יתוקצבו מכללות החינוך על ידי המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל בשים לב לתהליכי איחוד שצפוי עם מוסדות השכלה גבוהה אחרים ומעבר לתקצוב ות"ת. האיחוד מקנה יתרון לגודל ויוצר מסה קריטית לפיתוח המוסד (התייעלות וחסכון בהוצאות, גודל מוסד שיאפשר השקעה בתשתיות אקדמיות, בינוי, הצטיידות וכו'). כיום המכללות האקדמיות לחינוך מתקצבות על ידי משרד החינוך ונחתם הסכם עקרונות בשנת 2011 בין משרד החינוך לות"ת במטרה להעביר את תקצובן ממשרד החינוך לות"ת וזאת בבדיקה של מספר ועדות שונות שהוקמו לבחינת התנהלות המכללות האקדמיות לחינוך ובחינת איכות הכשרת כח האדם בהוראה (ועדת בן פרץ 2001, אריאב-כץ 2004, תומר 2004, דברת 2005, אריאב 2006).

ג. קידום בית הספר לרפואה בצפת

בהתאם להחלטת ממשלה מס' 4541 מיום 8.3.2009 שעניינה "קביעת מיקום בית הספר החמישי לרפואה בצפת", והחלטת ממשלה מס' 2090 מיום 15.7.2010 שעניינה "בית הספר לרפואה בצפת: הקמת המתחם הזמני ומתחם הקבע" הוחלט על הקמת ועדה בין-משרדית בראשות מנכ"ל המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל וסוכס, בין היתר, על עקרון מימון תואם (MATCHING) לפיו מתחם הפקולטה יתוקצב על ידי הממשלה ואוניברסיטת בר-אילן בחלקים שווים. קרי- העברת תקציב המדינה למבנה הקבע תעשה אל מול גיוס תקציבים תואמים על ידי אוניברסיטת בר אילן ממקורות לא ממשלתיים – יצויין כי התרומות שהתקבלו בעבר נבחנו על הגורמים המקצועיים בות"ת בהתאם לנהלים הנהוגים בות"ת.

במסגרת החלטות ממשלה קודמות, אוניברסיטת בר-אילן הקימה וחנכה את בית הספר לרפואה בשנת 2011. נכון להיום לומדים בבית הספר למעלה מ-500 סטודנטים ומועסקים מאות מרצים. מספר הסטודנטים והמרצים הגדול בבית הספר, לצד מגבלות השטח הקיימות כיום, מחייבים להקים את מתחם הקבע על מנת להמשיך לקלוט סטודנטים ומרצים נוספים, להרחיב את הפעילות המחקרית ולהקטין את הצפיפות שהחלה להיווצר במקום. לטובת המשך הפרויקט וקידום מתחם הקבע של הפקולטה לרפואה, הוחלט כי אוניברסיטת בר-אילן תגיש תכנון מפורט עבור התכנית ובתום שלב התכנון הוועדה הבין-משרדית תבחן את אופן והיקף הקצאת המקורות הממשלתיים לצורך השלמת הפרויקט, זאת בהתאם להחלטת הממשלה מס' 1531 מיום 13.6.2016 שעניינה "בית הספר לרפואה בצפת - הקמת מתחם הקבע".

ד. קידום לימודי מדעים וחינוך דיגיטלי

כמו כן, במסגרת החלטה זו, מוצע להמשיך בפעילות התכנית לצמצום הפער הדיגיטלי (להב"ה), ואף לפתוח שני מרכזים חדשים במחוז צפון. במרכזים עובדים מדריכים המלווים את המבקרים לשימוש מיטבי ביישומי המחשב השונים לכלל קשת האוכלוסייה, ומסייעים להם להיכנס לעולם המחשבים והאינטרנט, להכיר יישומים נפוצים, להשתמש בשירותי קניות וממשל זמין, לשלוח דואר אלקטרוני ולהכיר יישומים משרדיים עיקריים. בזכות הקורסים יכולים הלומדים להכיר את שימושי המחשב והאינטרנט ולרכוש מימונויות עבודה בסיסיות שמסייעות להם בחיים הפרטיים, במציאת עבודה ובלמודים מתקדמים.

בכדי לחזק את החינוך המדעי במחוז צפון מוצעים בהחלטה זו, ארבעה צעדים: הראשון, תכנית "מדעניות העתיד", בה כל אחת ממשותפות התכנית מקבלת שיעורי עזרה והעשרה, ליווי אישי לביצוע מחקר בתחום שתבחר, עוברת סדנאות לפיתוח מנהיגות, התנדבות, הכנה לפסיכומטרי, מחנות קיץ ייחודים, סיורים באקדמיה ובתעשייה ופגישות עם חוקרות, נשות מדע טכנולוגיה ועסקים ועוד. מטרת התכנית היא לעודד נערות מצטיינות לבחור בתיכון מגמה מדעית, לסיים את הלימודים בהצלחה ולהקנות להן כלים המאפשרים קבלה לפקולטות היוקרתיות באוניברסיטאות השונות. זאת תוך מתן דגש למגמות הנדסה, מדעי המחשב ופיזיקה, שבהן ייצוג נמוך לנשים. מחקר של הטכניון ואוניברסיטת חיפה שנעשה עבור משרד המדע מצא כי עם השלמת שלוש שנים של התכנית, 81% מהתלמידות בתכנית שוקלות קריירה במדעים או בהנדסה

הצעד השני הוא תכנית חונכות ללימודי מדעים, בה מלווים סטודנטים וסטודנטיות מתחומי ההנדסה, הטכנולוגיה והמדעים המדויקים תלמידי תיכון ומעבירים להם שיעורי עזר במקצועות הריאליים, המדעים והאנגלית. במהלך השנים שבהן פועל הפרויקט, נראה כי החיבור החברתי

והלימודי בין הסטודנטים ותלמידי התיכון מסייע בתוך זמן קצר לשיפור ההישגים הלימודיים של תלמידי התיכון ומגביר את המוטיבציה, הן של הסטודנטים והן של התלמידים, להתמיד ולהרחיב את ידיעותיהם בתחומי המדע והטכנולוגיה.

הצעד השלישי הוא פרויקט "תקשוב בתי הספר התיכוניים", אשר נועד לקדם את תקשוב מערכת החינוך במחוז הצפון. בתכנית מושם דגש על ציוד בית הספר בהתאם לנדרש בעידן הדיגיטלי, על הטמעת פדגוגיה חדשנית ועל פיתוח אוריינות דיגיטלית במגוון תחומים, במטרה להשביח תהליכי הוראה, למידה והערכה ולקדם תהליכים חברתיים-שיתופיים בבתי הספר ובין בתי הספר.

הצעד הרביעי הוא קידום תמיכה במרכזים למצוינות מדעית חינוכית. תנאי להעמדת תמיכה מסוג זה יהיה הצגת מערך לניהול שותפות אזורית בתחום החינוך למדעים וטכנולוגיה, בין רשויות מקומיות, מכללות אקדמיות, מכוני מחקר, עסקים ותעשייה. כמו כן יידרש המרכז להוכיח יכולת ביצוע, מערך שותפות אזורי קיים, מערך הערכה קיים ועבודה עם בתי ספר ברחבי האזור.

ה. פיתוח ההון האנושי בתחום החינוך

לצורך תגבור הפעילות בתחום החינוך מוצעים שלושה צעדים: הראשון הוא הגברת שעות ההוראה כאשר הקצאה תקציבית זו תבוצע במסגרת המשאבים העומדים לרשות משרד החינוך ליישום התכנית לתקצוב דיפרנציאלי בשעות ההוראה בחינוך היסודי וחטיבות הביניים. במסגרת צעד זה יוקצו 90 מיליון ש"ח ב-2017 ו-123 מיליון ש"ח ב-2018, תוך מתן תעודף לבתי ספר חלשים במחוז צפון בהתאם למדד הטיפוח של משרד החינוך. מדדי הטיפוח של משרד החינוך מורכבים מרכיבים שונים שהוחלטו במשרד לאחר סקירות ספרות מקיפות של השיטות הקיימות בעולם. מדדי הטיפוח הם בנפרד לכל שלב חינוך (יסודי, חטיבת ביניים, חטיבה עליונה) והם מודדים חסך חינוכי בישויות שונות (מוסד, רשות, יישוב, שכונה). בכל שנה מתעדכן מדד הטיפוח לכל התלמידים ובית הספר מקבל לקראת סיום שנת הלימודים את מדד הטיפוח שחושב לגביו לשנת הלימודים הבאה.

הצעד השני, אשר יקודם על ידי משרד החינוך בא לתת מענה הוליסטי לצרכי בית הספר והיישובים במחוז צפון תוך חיזוק והעצמת מערכת החינוך במחוז צפון הן במסגרת החינוך הפורמאלי והן בחינוך הבלתי פורמאלי. לצורך כך יוקצו 120 מיליון ש"ח בשנים 2017-2018. הצעד השלישי הוא בינוי כיתות לימוד. בתכנית החומש לבניית כיתות לימוד לשנים 2017-2021 הוחלט על בנייתן של 17,000 כיתות לימוד חדשות. במסגרת ההחלטה, מוקצים למחוז הצפון 300 מיליון ש"ח בשנת 2017 ו-300 מיליון ש"ח בשנת 2018 לבנייתן של כיתות לימוד חדשות. מדובר בגידול משמעותי של התקציב שניתן לצורך בינוי כיתות לימוד וגנים חדשים במחוז צפון ביחס לשנת 2016. בינוי כיתות לימוד וגנים חדשים מגדילה למעשה את ההשקעה לתלמיד במחוז צפון ויכולה גם להוביל לשיפור בהישגים כתוצאה משיפור האקלים הלימודי, התאמת המבנה לצרכים החדשים וכו'. כמו כן, הבינוי כיתות וגנים חדשים מעיד על השקעה ומחולל שינויים נוספים כמו הבאת אוכלוסיות צעירות וכו'. נציין כי הגשת בקשות להקצאת תקציבים לפיתוח מוסדות חינוך – בנייה חדשה והרחבת מבנים קיימים" (נוהל מספר 10-3.2).

4. פיתוח תשתיות תחבורה והגדלת הנגישות התחבורתית באזור הצפון

הפרק הרביעי בהחלטה זו עוסק בפעולות משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לפיתוח תחבורה של כבישים ותחבורה ציבורית במחוז הצפון.

פיתוח הכבישים הבין-עירוניים נעשה באמצעות חברת נתיבי ישראל וחברת חוצה ישראל. פעילות חברת נתיבי ישראל במחוז צפון מהווה חלק משמעותי מתכנית החומש הכללית לחברה לשנים 2017-2021. בנוסף ממשיכה החברה בביצוע פרויקטים מהתכנית הרב-שנתית 2011-2016, ופרויקטים מתוך תכנית "נתיבי ישראל" שאושרה על ידי הממשלה בשנת 2010. כמו כן, חברת חוצה ישראל ממשיכה בביצוע של כביש חוצה ישראל, וזאת בהתאם לתוכנית "נתיבי ישראל". הפרויקטים המפורטים בגוף ההחלטה, כוללים את הפרויקטים הבאים:

א. דרך מס' 65 גולני-דוברת, הרחבת כביש 65 לדרך דו נתיבית דו מסלולית לאורך המקטע בין צומת גולני לצומת דוברת, אומדן הפרוייקט עומד על 975 מיליון ש"ח. כמו כן יקודם כביש העוקף הצפוני את עפולה במסגרת תכנית הדיור בנתיבי ישראל, כולל הקמת גשר לרכבת, אומדן הפרוייקט 300 מיליון ש"ח.

ב. דרך מס' 71, בית שאן-יששכר, הרחבת דרך ראשית לדרך דו מסלולית דו נתיבית ומחלוף הצמתים לאורך הכביש מבית שאן ועד ליששכר. אומדן הפרוייקט עומד על 600 מיליון ש"ח.

ג. דרך מס' 79, מחלפי יפתחאל וציפורי, הקמת מחלף בצומת החיבור של דרך 79 עם דרך 784, וכן הקמת מחלפון בצומת הכניסה ליישוב ציפורי. מחלפים אלו מהווים שלב נדרש לביצוע תכנית הרכבת הקלה חיפה-נצרת. אומדן הפרוייקטים עומד על 280 מיליון ש"ח, מחלף יפתחאל מאושר סטטוטורית, אישור מחלפון ציפורי צפוי עד סוף שנת 2016.

ד. כביש 73, הסדרת גישה למגדל העמק ושדרוג הצומת לאזור התעשייה (לא כולל הכפלת כביש 73), אומדן הפרוייקט 55 מיליון ש"ח.

ה. דרך 85 כרמיאל-ראמה, הרחבה לכביש דו מסלולי דו נתיבי בקטע הדרך שבין כרמיאל לראמה אומדן הפרוייקט עומד על 300 מיליון ש"ח.

ו. הקמת דרך חדשה 859 אשר תהווה כביש רוחב אזורי עם חיבור על ידי צמתים לכביש 4 ולכביש 70, אומדן הפרוייקט עומד על 430 מיליון ש"ח.

ז. פרויקט להסטה והרחבה של כביש 89 במקטע שבין כברי לנהריה, אומדן הפרוייקט עומד על 266 מיליון ש"ח.

ח. כביש 781 במקטע שבין מחלף אתא צפון, כולל המחלף, עד חיבור למחלף גילעם, בתצורת ביניים חלקית מתוך מלוא החתך, וכן הסדרת הכביש הקיים בק"מ 6.3-8 והרחבתו לכביש לדו מסלולי דו נתיבי, אומדן הפרוייקטים עומד על 430 מיליון ש"ח.

בנוסף לפרוייקטים הכלולים בתכנית החומש של נתיבי ישראל, במסגרת ההחלטה יקודמו שני פרוייקטים של תחבורה ציבורית המוזכרים בהחלטת ממשלה מס' 1838 קו רכבת הקלה מנצרת לחיפה והארכות קווי המטרונית. קו רכבת קלה מנצרת לחיפה הוא קו רכבת ייחודי המשלב בין טכנולוגיית רכבת קלה לרכבת כבדה ("TRAM-TRAIN"). מדובר בקו מהיר באופן יחסי, אשר יכול לנוע בתנועה המשלבת מרחב אורבני ומרחב בינעירוני ומסוגל לעמוד בשיפועי דרך גבוהים יחסית. הקו צפוי לחבר בין גוש נצרת לקריית אתא וחיפה (לב המפרץ). אורך הקו הכולל הינו כ-40 ק"מ, מתוכם כ-7 ק"מ במקטע עירוני וכ-33 ק"מ במקטע בינעירוני. את הקו ישרתו 17 תחנות, 8 מהן במרחב העירוני. עלות הקו מוערכת בכ-5.9 מיליארד שקלים חדשים, הפרוייקט יבוצע בשיתוף המגזר הפרטי. בנוסף לכך, בפרוייקט יבוצעו הארכות לקווי המטרונית הקיימים ויתווספו קווים חדשים כל זאת בהיקף מוערך בכ-2.6 מיליארד שקלים חדשים.

5. מתן שירותים חברתיים וציבוריים במחוז צפון

השקעות בתחום הבריאות

מחוז הצפון הוא אזור פריפריה, והדבר בא לידי ביטוי הן במדדים המשקפים את מצב הבריאות של האוכלוסייה, והן בזמינות ובנגישות של שירותי רפואה בקהילה ובמערך האשפוז. מכאן שקיים צורך לפתח את שירותי הרפואה במחוז הצפון, במסגרת תכנית כוללת של חיזוק הצפון שמובילה הממשלה. לאור זאת הוקמה ועדה להרחבת שירותי הרפואה במחוז צפון אשר הגישה את מסקנותיה לשר הבריאות ביום 5.9.2016. ועדה זו בחנה לא רק את הנושא של שירותי הרפואה באזור, אלא גם כיצד ניתן להגביר את פעולות קידום הבריאות ולגבש שיתופי פעולה בתוך ומחוץ למערכת הבריאות. הוועדה סקרה באופן מקיף את כל תחומי הרפואה בצפון לצורך קבלת תמונה שלמה ומלאה, ובכלל זה: שירותי הקהילה, טיפות החלב, התפתחות הילד, שיקום, גריאטריה, בריאות השן, מד"א, בריאות הנפש, היערכות לשעת חירום, מוקדים לרפואה דחופה, הוראת הרפואה ומקצועות בריאות, מחקר וכוח האדם הרפואי בצפון. בפני הוועדה הופיעו מומחים ואנשי המקצוע האחראים על התחומים האמורים. כמו כן, הופיעו ראשי מוסדות אקדמיים, נציגי משרדי ממשלה, ראשי עיריות, ראשי ונציגי מועצות ונציגי ארגונים חברתיים. הוועדה שמעה את פניות הציבור אשר הוגשו בפניה. עבודת הוועדה התפרסמה במסגרת "עמודי האש" (התכנית האסטרטגית של משרד הבריאות) לגבי הנושאים של הבטחת איכות השירותים וזמינותם ובכלל זה בפריפריה בכלל ובצפון בפרט. לפיכך החליט משרד הבריאות לתעדף את מחוז הצפון בהקצאת משאבים במהלך השנים 2017-2020 כמפורט בהחלטה זו, במטרה לצמצם את פערי שירותי הבריאות בין מחוז הצפון לשאר המדינה.

שירותי רווחה

בתחום שירותי הרווחה, מוצע בהחלטה זו, כי משרד הרווחה והשירותים החברתיים יתגבר שירותים לאוכלוסיות רווחה, ובהן מסגרות לילדים בסיכון (כגון מועדוניות ומסגרות חברתיות לפעילויות אחר הצהריים). כמו כן, יתגבר המשרד שירותים לאנשים עם מוגבלויות, ובהם מסגרות תעסוקה לנכים, לבעלי מוגבלות שכלית והתפתחותית ולאנשים על הספקטרום האוטיסטי. בנוסף לכך, המשרד יתגבר שירותים חוץ ביתיים לאוכלוסיות לגביהן ישנו צורך בסידור חוץ ביתי, ובהם "בתים לחיים" לאוכלוסייה עם אוטיזם, מסגרות דירוג מוגן לחוסים בעלי מוגבלות שכלית והתפתחותית ועוד.

כמו כן, משרד הרווחה והשירותים החברתיים יבצע הרחבה לתכנית "נושמים לרווחה" במרכזי "עוצמה" המתקיימת כיום בלמעלה מ-50 רשויות במחוז צפון. מטרת התוכנית היא לסייע ללקוחות המחלקות לשירותים חברתיים החיים בעוני והדרה לשפר את מצבם באופן משמעותי. התכנית מאפשרת לכל משפחה להסתייע בעובד סוציאלי ייעודי ומלווה מומחה צמוד המלווים אותה בתחומים שונים, בין היתר לצורך שיפור תנאי החיים הבסיסיים, שילוב בתעסוקה ומיצוי זכויות על מנת לסייע לה במתן כלים לרכישת ידע ומיומנויות שיובילו לשינוי וליציאה מתלות לעצמאות.

בינוי בתחום השירותים החברתיים

במסגרת הבינוי בתחום השירותים החברתיים מוצע לקדם הקמת מרכז טיפול ותעסוקה לאנשים עם מוגבלות ובינוי מעונות יום.

בהקמתו של מרכז טיפול ותעסוקה לאנשים עם מוגבלויות במחוז צפון יינתן סיוע על ידי המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל. מרכז התעסוקה יעניק מענים טיפוליים ותעסוקתיים מוגנים לאנשים בוגרים עם צרכים מיוחדים על בסיס יום-יומי ולילדים ולבוגרים בנופשוניים. המענים שיינתנו במסגרת המרכז: לאנשים עם נכויות אינטלקטואליות ותקשורתיות קשות, אנשים עם

נכויות מוטוריות ואינטליגנציה תקינה או גבולית, אנשים בעלי נכויות קוגניטיביות נפשיות ומוטוריות קלות וילדים ובוגרים בקשת רחבה של מוגבלויות הזקוקים לנופשוניים בסביבת מגוריהם.

משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, פועל לשם בינוי מעונות יום בפריסה ארצית, זאת לשם קידום התעסוקה וסיוע להורים עובדים. בהחלטה זו מוצע לתת דיווח לממשלה אודות הבינוי מעונות יום ליישובים במחוז הצפון.

בינוי שירותים ציבוריים

בתחום בינוי בתי המשפט מוצע לקדם את בינוי היכלות המשפט בצפת טבריה ובעפולה כחלק מתכנית הבינוי הרב שנתית של מערכת בתי המשפט. כיום מקום מושבם של בתי המשפט בצפת טבריה ועפולה במבנים שאינם מותאמים לצרכיהם: בצפת ובטבריה ממוקמים בתי המשפט במבנים מיושנים מתקופת המנדט ואילו בעפולה בית המשפט פרוס על פני מספר מבנים שהמרכזי שבהם אוכלס לפני עשרות שנים ואינו מתאים עוד לצרכים כיום. בתי המשפט החדשים שיבנו מתאימים להיקפי הפעילות העכשוויים והם יאפשרו מתן שירות טוב יותר לאוכלוסייה ולבאי בתי המשפט לצד תשתית ראויה לשופטים ולעובדים. לצורך כך יוקצו 38.5 מיליון ש"ח לשנים 2017-2018.

היבט נוסף הקשור לתחום שירותי הממשלה לאזרח, הוא בינוי קריית הממשלה בנצרת עלית אשר עתידה לרכז את כלל יחידות הממשלה במחוז צפון בבניין אחד. בכך תצטרף נצרת עלית לערי מחוז נוספות בהם קיימת קריית ממשלה: ת"א, חיפה, באר שבע ורמלה. ריכוז משרדי הממשלה במקום אחד מקל על האזרחים שבאים לקבל שירות משרדי הממשלה השונים, מוזיל את עלויות האחזקה השוטפות של משרדי הממשלה ותורם לפיתוח עסקי סביב קריית הממשלה. לצורך כך יוקצו 46 מיליון ש"ח לשנים 2017-2018.

כמו כן, משרד התרבות והספורט מעמיד לרשותו סיוע בתחום מתקני הספורט, בעיקר בשדרוג ושיפוץ של מתקנים לכל רשות מקומית העומדת בתנאי הסף, זאת תוך תיעדוף רשויות מקומיות במדד סוציו-אקונומי נמוך. במסגרת החלטה זו, מוצע כי המשרד יקצה 40 מיליון ש"ח בשנים 2017-2018 למתקני ספורט ברשויות מקומיות במחוז הצפון.

6. חיזוק השלטון המקומי במחוז צפון

מתוך 93 רשויות מקומיות במחוז צפון כהגדרתו במשרד הפנים, 40 רשויות נמצאות כיום בתהליכי הבראה או התייעלות. כלומר, שיעור ניכר מהרשויות בצפון מתקשות לספק שירותים ברמה מיטבית לתושביהן ובמקביל לפעול תוך איזון תקציבי. לאור זאת, ובכדי להפוך את הרשויות המקומיות לשחקנים מובילים ביישום ההחלטה, משרד הפנים משקיע את מאמציו בשלושה מישורים מרכזיים: תגבור מענקי פיתוח ברשויות אשר אינן מקבלות מענה בהחלטות ממשלה אחרות, חיזוק הרשויות המקומיות באמצעות תהליכים לפיתוח ארגוני וחיזוק ההון האנושי והגברת שיתופי פעולה אזוריים ויכולות הרשויות לספק שירותים איכותיים לתושבי הצפון על ידי הקמת אשכולות אזוריים. לצורך כך, יוקצו 111 מיליון ש"ח מתקציב משרד הפנים, בכל אחת משנות התקציב 2017-2018.

בנוסף לכך, לאור נתוני ההגירה השלילית ממחוז צפון, יפעיל המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל תכנית למניעת הגירה שלילית בהיקף של 5 מיליון ש"ח בשנות התקציב 2017-2018 ברשויות בעלות מאזן הגירה שלילי. כמפורט בפרק עדיפות לאומית במחוז צפון קיימת הגירה

שלילית. כמו כן, על פי ממחקר שפורסם בשנת 2013, על ידי מחלקת המחקר של הכנסת, עולה כי בעשור שבין שנת 2001 ל-2010 נרשמה הגירה שלילית של יותר מ-30 אלף תושבים ממחוז הצפון. ישנם מספר אמצעים לטיפול בהגירה שלילית: מיתוג ושיווק רשויות מקומיות, עידוד עלייה חדשה ותושבים חוזרים, עידוד יצירת מקומות תעסוקה, פיתוח תשתיות ועוד.

7. גיבוש צעדים אסטרטגיים לפיתוח כלכלי בטווח הבינוני באזור הצפון

צוות העתקת בסיסים וצוות העתקת חברות ממשלתיות

למיקום מתקני מערכת הביטחון ברחבי הארץ שיקול כלכלי משמעותי, הן לאור הפיתוח הכלכלי האזורי הנוצר סביב המתקנים והן לאור פוטנציאל הבינוי למגורים באזורי ביקוש בהם הם ממוקמים כיום. בהתאם לכך, מוחלט על הקמת צוות בין-משרדי שמטרתו לבחון העתקת מחנות צה"ל אל מחוז צפון. צעד אשר בכוחו לתרום לפיתוח הכלכלי של הצפון, וזאת בדומה למהלך העברת מחנות צה"ל לנגב. בפרט, מוצע לבחון את העתקת מפקדת קצין רפואה ראשי (מפקדת קרפ"ר) למחוז צפון ופינוי מרכזי שיקום ואחזקה (מש"אות) הממוקמים בצריפין, תל השומר וחיפה, במסגרתם מבוצעת אחזקה והשבחה של כלי רכב קרביים ומכשור נלווה; פינוי המש"אות נבחן בעבר כחלק מעבודת המטה לקראת הסכם שוה"ם 3 (שיווק והעתקת מחנות) שנחתם בשנת 2015, אך לא יצא בזמנו לפועל לאור תיעדוף מחנות אחרים. כמו כן, מאותם הטעמים, מוצע לבחון העתקת פעילות של חברות ממשלתיות בעלות אופי טכנולוגי והיקף תעסוקה משמעותי אל מחוז הצפון.

צוות אזורי תעשייה

לטובת פיתוח ומיצוי הפוטנציאל של אזורי התעשייה במחוז צפון ומינוף תועלתם הכלכלית לקידום כלל האוכלוסייה באזור, הוחלט על הקמת צוות בראשות מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה, במטרה לגבש תכנית אופרטיבית להרחבת אזורי התעשייה במחוז צפון ובחינת הקמת אזורים חדשים, בהתאם להיצע הקיים והביקוש הצפוי. התכנית צפויה לשרת מספר מטרות מרכזיות: מיקוד משאבים ממשלתיים וניצול יתרונות לגודל, יצירת פלטפורמה נוחה לניהול מיטבי של אזורי תעשייה וגיבוש מנגנון לחלוקת הכנסות שוויוניות יותר לרשויות המקומיות.

צוות שדה תעופה רמת דוד

ביום ה-7 באוקטובר 2014 נתקבלה החלטת ממשלה מס' 2050, בנוגע להקמת שדה תעופה משלים לנתב"ג אשר יופעל באמצעות המגזר הפרטי (PFI), ומיקומו המועדף הוא במרחב בסיס "רמת דוד" והשטחים הסמוכים לו.

לאור חשיבות הפרויקט לפיתוח הכלכלי של מחוז הצפון, ועל מנת להביא את הפרויקט לכדי מימוש נדרש גוף אשר יקדם את התכנון המתארי ובהמשך ירכז את העבודה הממשלתית המורכבת בנושא זה, הכוללת שורה של גורמים ממשלתיים. לאור האמור מוצע להקים מנהלה אחודה במסגרת פעילות חברת נתבי ישראל. בין יתר תחומי אחריותה של המנהלה, תועבר אליה האחריות וכן המשאבים לתכנון המתארי של שדה התעופה. חברת נתבי ישראל, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים ומשרד האוצר יסכמו בתוך 30 יום על המבנה הארגוני של המנהלת והיקף התקציבים הנדרשים לפעילותה.

נתבי ישראל הינה חברת תשתיות בעלת ניסיון עשיר בתכנון פרויקטי תשתית, בעבודה מול גורמי ממשלה רלבנטיים וכן בפרויקטים בשיתוף המגזר הפרטי. על מנת לוודא שהנושא יקבל את תשומת הלב המתאימה בתוך מכלול המשימות של חברת נתבי ישראל, הפעילות לקידום הקמת השדה במסגרת החברה תיעשה במסגרת של מנהלה.

הודעת קרן קיימת לישראל

בהמשך להחלטות ממשלה מס' 372 מיום 5.8.2015 שעניינה "הסדרת התקציב המועבר לקרן קיימת לישראל לטובת פיתוח ודיר", מס' 563 מיום 11.10.2015 שעניינה "מתווה להסדר עם קרן קיימת לישראל" ומס' 672 מיום 08.11.2015 שעניינה "מתווה להסדר עם הקרן הקיימת לישראל" נחתם בתאריך 18.11.2015 הסכם בין מדינת ישראל לקק"ל (להלן – ההסכם). ההסכם קובע, בין היתר, כי בשנת 2017 תקצה קק"ל כספים בסך של 800,000,000 ש"ח (שמונה מאות מיליון ש"ח) למימון מיזמים לאומיים שייקבעו על ידי הוועדה למיזמים לאומיים (להלן – הוועדה) בה חברים מנכ"ל משרד ראש הממשלה, הממונה על התקציבים במשרד האוצר, יו"ר דירקטוריון קק"ל ומנכ"ל קק"ל. לעניין זה, מיזם לאומי הינו מיזם בעל חשיבות לאומית ועולה בקנה אחד עם אחת ממטרות קק"ל לפיתוח הארץ או בזיקה למעמד קק"ל כבעלת קרקעות. בהמשך להסכם, הוסכם בין המדינה לקק"ל כי מתוך הכספים כאמור, יוקצה סך של 400,000,000 ש"ח (ארבע מאות מיליון ש"ח) לטובת מספר תחומים שונים במסגרת תכנית הצפון, אשר עונים להגדרת מיזמים לאומיים.

לעניין הוועדה, יצוין כי ביום 11.8.2016 התקבלה החלטת ממשלה מס' 1879 בעניין "הסדרת התקציב המועבר מקרן קיימת לישראל לטובת פיתוח ודיר". סעיף 1.ב. להחלטת הממשלה קבע כי יש לתקן את ההסכם, באופן שיבוטלו הוראות סעיפים 5 ו-6 להסכם שלפיהם, בין היתר, אישור פרויקטים למיזמים לאומיים ייעשה על ידי הוועדה למיזמים לאומיים. בחלוף המועד האחרון לאישור ההחלטה על ידי מוסדות קק"ל, הודיעה קק"ל כי ההחלטה לא אושרה, ולפיכך מנגנון קביעת המיזמים הלאומיים באמצעות הוועדה נותר בעינו.

8. פיתוח כלכלי של העיר חיפה

תשתיות תחבורה בעיר חיפה

במסגרת החלטה זו, ועל מנת לסייע לתושבי הצפון שתלויים בעיר חיפה בתחומי התעסוקה, התרבות והכלכלה מוצעים שני צעדים לפיתוח התחבורתי של העיר חיפה: הקמת רכבל בעיר חיפה ופיתוח ובניית כבישי גישה בסביבת נמל חיפה. קו הרכבל הוא חלק ממערך התחבורה של מטרופולין חיפה. הרכבל כולל קרוניות הנעות על כבל יחיד במרחקים קבועים ובמהירות נסיעה של עד 5 מטר לשנייה (18 קמ"ש). אורך התוואי הוא כ-4.4 ק"מ מתחנת המוצא מפרץ חיפה לתחנת הקצה באוניברסיטה תוך מעבר בתחנה בצייק פוסט, בנשר ובשתי תחנות בטכניון. אומדן הפרויקט כ-290 מיליון שקלים חדשים.

כמו כן, במסגרת הרפורמה בנמלים, מוקם נמל חדש במפרץ חיפה על ידי המגזר הפרטי במתכונת BOT (Build-Operate-Transfer, בנה-הפעל-העבר). במקביל לעבודות הפיתוח המבוצעות על ידי הזכיינים בנמלים עצמם, תשקיע המדינה משאבים נוספים בפיתוח תשתיות כבישים ורכבות, על מנת להתאימם לפתיחת הנמלים החדשים. בנמל המפרץ חברת יפה נוף תבצע את פרויקט "חיבורי נמל חיפה" הכולל את הסדרת הנגישות התחבורתית, כבישים ומסילות לנמל החדש. לאור ריבוי התשתיות בתחום הפרויקט מתוכננת מנהרת תשתיות באורך כולל של כ-2.2 ק"מ, אשר תהווה חלק מכביש הגישה לנמל, מבנה עליון ומבנה תחתון לרכבת. אומדן העלויות לחיבורי נמל חיפה עומד על כ-1.6 מיליארדי ש"ח.

פרויקט "חזית ים עירונית"

במסגרת פרויקט "חזית ים עירונית" תקודם הסבת שטחו המערבי של נמל חיפה לחזית ים עירונית הכוללת שימושי פנאי, תיירות, מסחר, תעסוקה, מגורים ושטחי ציבור. כמו כן, יקודם את שיקוע תוואי מסילות הרכבת בקטע באורך של כ-2 ק"מ. כל זאת בהתאם להסכמים

הקיימים במין המדינה, רשות מקרקעי ישראל, עיריית חיפה ומשרד התחבורה והבטיחות בדרכים.

הסכם גג בעיר חיפה

בכדי לסייע בקידום הגדלת היצע הדיור בעיר חיפה, ומתוך הכרה בחשיבות מעורבותה של הרשות המקומית בתהליכים מסוג זה, מוצע לקדם גיבוש הסכם גג עם עיריית חיפה.

השכלה גבוהה ומחקר ופיתוח

בתחום ההשכלה הגבוהה, במטרה לחזק מוסדות אקדמיים הפועלים בעיר חיפה, מוצע כי ות"ת תפעל להגדלה של כ-500 מכסות לקליטת סטודנטים במהלך התכנית הרב שנתית.

בנוסף לכך, בתחום המחקר והפיתוח מוצע להביא לקידום מכוני מחקר תעשייתיים הפועלים במסגרת רשות החדשנות (מכון הפלסטיקה, מכון המתכות ומכון הקרמיקה אשר להם סניפים בטכניון). המכוני המתמקדים בחומרים ובטכנולוגיות ספציפיות ומהווים מקור לידע לענפים התעשייה. מדובר במהלך לשדרוג התשתיות והציוד במכוני המחקר, אשר יוביל להגברת פעילות ואיכות המחקר והפיתוח המתבצעים במכון לטובת התעשייה.

מודל "עיר חכמה ומוגנת סייבר" נועד להפעיל בעיר חיפה מודל ייחודי המשלב פרויקטים לפיתוח והטעמת פלטפורמות דיגיטליות לאספקת שירותים עירוניים עם מעטפת הגנת סייבר. המודל יוכל לשמש כתשתית עתידית לרשויות מקומיות אחרות בצפון ובכלל המרחב המוניציפלי, וכן ייצור הזדמנות כלכלית לעידוד התעשייה והמגזר העסקי. סעיף זה נקבע על בסיס שיקולים מקצועיים בהתייחס לחיפה כמטרופולין יחיד באזור הצפון, בעל היקף תושבים רחב וריכוז מערכות תחבורה גדולות, המספק שירותים לתושבי האזור בתחומים מגוונים; ולאור ייחודה של חיפה בכלל הארץ, בהיקף הפעילות המתקיימת בה בתחומי התעשייה המתקדמת והתעשייה כבדה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, ומערכות תשתית לאומית, לרבות חברות תקשורת, חברת החשמל והנמל הימי, אשר מייצרים היקף מינימלי מספק והופכים אותה למקום ייחודי בהתאמתו לביצוע ניסוי של מודל כאמור.

צעד נוסף שמוצע הוא הקמת צוות היגוי לגיבוש תכנית לחיזוק ולביסוס מעמדה של חיפה כמוקד תעשייה עתירת ידע (היי-טק). על אף מוסדות אקדמיים טכנולוגיים מתקדמים ונוכחות של חברות רב לאומיות, נראה כי מטרופולין חיפה לא ממצה את פוטנציאל החדשנות הגלום בו. מטרת התכנית היא להתניע את פעילות החדשנות בעיר חיפה ובפרט פעילות של חברות הזנק טכנולוגיות.

תקציב

במסגרת החלטה זו מוקצים תקציבים נוספים על הקצאות בשנת 2016, בסך של כ-15 מיליארד ש"ח למחוז צפון וכ-2 מיליארד ש"ח לעיר חיפה, ממקורות משרדי הממשלה השונים וממסגרת התקציב המאושרת של הממשלה לשנים 2017-2021, כאשר מרבית הפעולות הן לשנות התקציב 2017-2018.

יצוין כי התחייבויות לשנים 2019 ואילך הובאו בחשבון במסגרת התכנית הרב-שנתית שאושרה במקביל לתקציב המדינה לשנים 2017-2018.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין השפעה על מצבת כוח האדם

עמדת שרים אחרים שהצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר החינוך - תומך
השרה לשוויון חברתי - תומכת
שר הבריאות – תומך
שר המדע, הטכנולוגיה והחלל – תומך
שר התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים – תומך
שר התיירות - תומך

עמדות יתר השרים הרלבנטיים טרם נמסרה.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מספר 146 מיום 28.6.2015 שעניינה "קידום הסוגיה האסטרטגית 'פיתוח כלכלי-אזורי' כנגזרת מהערכת המצב האסטרטגית כלכלית-חברתית לממשלה".
החלטת ממשלה מספר 1849 מיום 11.8.2016 שעניינה "גיבוש תכנית לפיתוח כלכלי של מחוז הצפון וצעדים משלימים לחיפה".

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

חוות דעתו של היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה, או מי שהוסמך מטעמו, תצורף להצעה להחלטה.

סיווגים*

סיווג ראשי: ביצועי
סיווג משני: תהליך
תחום פעולה עיקרי: חברה וכלכלה

מוגש על ידי ראש הממשלה

ועל ידי שר האוצר

ועל ידי השר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל

ו' בטבת התשע"ז

04 בינואר 2017

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה: פיתוח כלכלי של אזור הצפון וצעדים משלימים לעיר חיפה

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

סעיף 151(א) לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט - 2009 (להלן – "החוק"), קובע כי הממשלה רשאית להחליט כי אזור מסוים או יישוב מסוים הוא בעל עדיפות לאומית (להלן – "אזור עדיפות לאומית"); החלטה כאמור יכול שתהיה כללית ויכול שתהיה לגבי עניין מסוים או לתקופה מסוימת.

סעיף 151(ב) לחוק מפרט את השיקולים שרשאית הממשלה לשקול לעניין זה, ובכלל זה שיקולים הנוגעים לחוסנו הכלכלי והחברתי של האזור או היישוב ורמת השירותים שבו (סעיף 151(ב)(2) לחוק), וכן שיקולים הנוגעים למיקומו הגיאוגרפי של האזור או היישוב (סעיף 151(ב)(4) לחוק), ולצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים (סעיף 151(ב)(5) לחוק).

בהתאם לסעיף 151(ג) לחוק, על החלטה כאמור להיות מנומקת ומבוססת על נתונים, ויפורטו בה מקור הנתונים והשיקולים כאמור.

החלטה זו היא בהמשך להחלטת הממשלה מסי' 146 מיום 28.6.2015, שעיקרה גיבוש תכנית לפיתוח כלכלי של מחוז הצפון, כהגדרתו על ידי משרד הפנים, תוך התמקדות בפיתוח אזורי-הנשען על שתוף פעולה בין רשויות, ותוך נקיטת צעדים משלימים לטובת פיתוח העיר חיפה וחיבורה ליישובי הצפון; ושל החלטת ממשלה מסי' 1849 מיום 11.8.2016 (להלן – החלטה 1849), שעיקרה להטיל על נציג השר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, בהסכמת משרד האוצר, לגבש תכנית אופרטיבית לפיתוח הצפון במטרה לקדם את התעסוקה, התעשייה התיירות, הפריון, ורמת החיים באזור הצפון ותוך נקיטת צעדים משלימים לטובת פיתוח העיר חיפה ובמגמה למנף את תפקידה כעוגן מטרופוליטני.

כעת, לאחר שגובשה תכנית מפורטת, כאמור בהצעת המחליטים, מוצע לפעול לפיתוח מחוז צפון כאזור עדיפות לאומית, וזאת באמצעות פיתוח וחיזוק מנועי צמיחה בתחום הפיתוח הכלכלי, ההון האנושי (בעיקר חיזוק תחום החינוך וההשכלה הגבוהה), המשך פיתוח תשתיות תחבורתיות ופיתוח שירותים ציבוריים וחברתיים כמתואר בהחלטה.

סעיף 152 לחוק מפרט את התחומים שבהם הממשלה רשאית להחליט על מתן הטבות לאזור עדיפות לאומית ולעניין זה, וככל שהדבר נוגע לעניין ובאופן ההולם את נסיבותיו, תשקול הממשלה, בין השאר, את שיעור ההכנסות מתוך פוטנציאל ההכנסות של האזור או היישוב; הטבות כאמור יכול שיינתנו בתחום מתחומי פעילות הממשלה ובכלל זה בתחום החינוך, התרבות, התעסוקה, הרווחה, הבינוי, השיכון, התעשייה, החקלאות, התיירות, הפנים, הגנת הסביבה או התשתיות. אילו גם התחומים בהם מוצע להשקיע על מנת לקדם את רמת השירותים במחוז הצפון ולצמצם את הפערים בינו לבין אזורים אחרים.

בהצעת ההחלטה פורטו הנימוקים והשיקולים שבשלהם יש לתעדף את הצפון ביחס לשאר המדינה, וזאת לתקופה שלא תעלה על ארבע שנים במרבית התחומים המפורטים בהצעת, למעט תחום הבריאות והתשתיות שלגביו משך הזמן המוצע בהצעה עומד על חמש שנים. הסיבה למשך זמן ארוך יותר בתחומים אילו טמון בתוכנית העבודה של שמשכה עומד על חמש שנים. יודגש כי הכלים לפיתוח הצפון בתחומי הבריאות והתשתיות נקבעו כחלק מתוכנית העבודה של המשרדים עוד בטרם גובשה הצעת המחליטים ואין בעניין זה בכדי לייצר קשיים משפטיים.

יוער כי עיקר ההחלטה עוסק בחיזוק מחוז הצפון, והוא שמוגדר כאזור בעל עדיפות לאומית לעניינים המנויים בהצעת ההחלטה. ההצעה כוללת גם צעדים משלימים לעיר חיפה, אשר מיועדים לאפשר חיזוק של התפקודים המנהליים והשירותים למיניהם לאוכלוסיית הצפון כולו, שכן חיפה מהווה מרכז מטרופוליני שסביבו נבנה חלק משמעותי מהפעילות הכלכלית והחברתית של האזור כולו. הכלים המוצעים בחיפה נקבעו על בסיס שיקולים מקצועיים רלוונטיים, כמפורט בהצעה.

יישום ההחלטה יעשה בליווי היועצים המשפטיים של המשרדים השונים לפי העניין, ובכפוף להוראות כל דין.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

לעניין הודעת הקרן הקיימת לישראל (להלן – קק"ל), כי ברצונה להכיר במספר פרויקטים כמיזמים לאומיים בצפון. עצם קבלת ההחלטה מקבעת את התחומים שהוגדרו, על-ידי המדינה וקק"ל, כמיזמים לאומיים. נדגיש כי הפרויקטים הפרטניים יקבעו בכל תחום ותחום על-ידי צוות הארבעה כפי שהוגדר בהסכם, בין המדינה לקק"ל, מיום 18.11.15. על הפרויקטים שיבחרו יחולו הוראות ההסכם הפרטניות כמפורט בדברי ההסבר.

לעניין הקמת מתקן לטיפול בובל עופות ויצור חשמל יודגש כי אין באמור בהחלטת הממשלה כדי לגרוע מהחובה לפעול בהתאם לחוק משק החשמל, התשנ"ו-1996, לעניין קבלת רישיון לייצור חשמל ככל שנדרש לפי החוק.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הצעת המחליטים הופצה לכל המשרדים הרלוונטיים, עד מועד הגשת חוות הדעת למזכירות הממשלה הועברו העמדות הבאות:

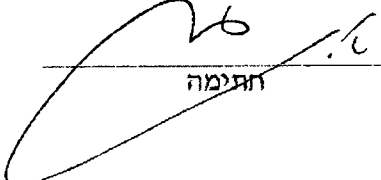
ממשרד הפנים, משרד החינוך, הוועדה לתכנון ותקצוב, משרד הכלכלה, משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים ומשרד הבריאות נמסר כי אין מניעה משפטית ביישום ההחלטה.

היועצת המשפטית של משרד התרבות והספורט מסרה כי אין לה הערות משפטיות ובלבד שכל הקצאה תהיה כפופה לדיני התמיכות ולדיני המכרזים.

היועץ המשפטי של משרד התיירות מסר כי אין מניעה משפטית לחלק שעוסק בתיירות.

עמדת היועצים המשפטיים של המשרדים שהשרים העומדים בראשם מגישים את ההצעה:
הלשכה המשפטית במשרד ראש הממשלה והיועץ המשפטי (בפועל) של המשרד לפיתוח הפריפריה
הנגב והגליל מסרו כי אין מניעה משפטית בקידום ההצעה.

בשים לב לכל האמור לעיל, אין מניעה משפטית לקבלת הצעת ההחלטה.

חתימה

היועץ המשפטי (בפועל), משרד האוצר
תפקיד

אסי מסינג
שם